НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
Навчально-науковий інститут медицини
Кафедра внутрішньої медицини з курсом гастроентерології

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор закладу вищої освіти
Національного медичного університету
імені О.О. Богомольця
з науково-педагогічної та навчальної
роботи, доктор медичних наук, професор
Олег ВЛАСЕНКО

«31» _____ 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Внутрішня медицина (гастроентерологія, гематологія, пульмонологія, кардіологія, ревматологія, нефрологія), в тому числі ендокринологія, фтизіатрія, невідкладні стани в неврології, виробнича лікарська практика

Освітній рівень: другий (магістерський)
Галузь знань: 22 Охорона здоров'я
Спеціальність: 228 Педіатрія
Освітня програма: Педіатрія

2026/2027 навчальний рік

Робоча навчальна програма «Внутрішня медицина (гастроентерологія, гематологія, пульмонологія, кардіологія, ревматологія, нефрологія), в тому числі ендокринологія, фтизіатрія, невідкладні стани в неврології, виробнича лікарська практика» для студентів за освітнім рівнем другим (магістерським), спеціальністю 228 «Педіатрія», 4-6 курсів педіатричного факультету.

Розробники: Долинна О.В. к.мед.н., доцент кафедри внутрішньої медицини з курсом гастроентерології

Робочу програму схвалено на засіданні циклової методичної комісії з педіатрії

Протокол від «31» _____08_____2026 року № __1__

Голова циклової методичної комісії

д.мед.н., професор _____ (Кривопустов С.П.)

Перезатверджено:

на 20__/20__ н.р._____ _____« » ___20__ р. протокол №
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р._____ _____« » ___20__ р. протокол №
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р._____ _____« » ___20__ р. протокол №
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р._____ _____« » ___20__ р. протокол №
(підпис) (ПІБ)

1. **Опис навчальної дисципліни**

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність, освітній рівень</td><td>Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 21,5</td><td>Галузь знань
22 Охорона здоров’я
(шифр і назва)</td><td>Нормативна</td></tr>
<tr><td>Модулів – 3</td><td rowspan="5">Спеціальність
228 Педіатрія
(шифр і назва)</td><td>Рік підготовки</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 20</td><td>4-6</td></tr>
<tr><td>Індивідуальне науково-дослідне завдання
_____
(назва)</td><td>Семестр</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість год – 645</td><td>8-12</td></tr>
<tr><td>Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="11">Тижневих год для денної форми навчання:
аудиторних – 26
самостійної роботи студента – 10</td><td rowspan="11">Освітній рівень
Другий (магістерський)</td><td>16 год</td></tr>
<tr><td>Практичні заняття</td></tr>
<tr><td>629 год</td></tr>
<tr><td>Лабораторні</td></tr>
<tr><td></td></tr>
<tr><td>Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>250 год</td></tr>
<tr><td></td></tr>
<tr><td></td></tr>
<tr><td>Вид контролю:</td></tr>
<tr><td>ПМК</td></tr>
</table>

2. Мета, очікувані результати навчання та критерї оцінювання результатів навчання

Мета. Формування здатності застосовувати набуті знання, уміння, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря в галузі охорони здоров'я, сфера застосування яких передбачена визначеними переліками синдромів та симптомів захворювань, невідкладних станів та захворювань, що потребують особливої тактики ведення пацієнтів; лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій; питань трудової експертизи та реабілітації.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна

Компетентності:

інтегральна:

Здатність розв'язувати складні задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини. Здатність продовжувати навча ння з високим ступенем автономії

загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність спілкуватись іноземною мовою.

ЗК5. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК8. Здатність працювати в команді.

ЗК9. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства

та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК11. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК)

СК1. Здатність інтегрувати знання та розв’язувати складні задачі педіатрії у широких або мультидисциплінарних контекстах.

СК2. Здатність збирати, інтерпретувати та застосувати дані, необхідні для професійної діяльності, здійснення досліджень та реалізації інноваційних проєктів у галузі педіатрії.

СК3. Здатність ухвалювати ефективні рішення, розв’язувати проблеми педіатрії у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації, необхідності застосування нових підходів, з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.

СК4. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію у сфері педіатрії державною та англійською мовами до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

СК5. Здатність збирати медичну інформацію про дітей різних вікових груп, використовуючи фахову літературу, бази даних та інші джерела; систематизувати, аналізувати й оцінювати її, зокрема, з використанням статистичного аналізу.

СК6. Здатність визначати необхідний перелік лабораторних та інструментальних досліджень та оцінювати їх результати з урахуванням вікових особливостей з подальшим встановленням попереднього та клінічного діагнозу захворювання; визначати принципи та характер лікування захворювань пацієнтів різних вікових груп.

СК7. Здатність визначати необхідний режим навчання, праці, відпочинку та характеру харчування здорових, хворих дітей та дітей з особливими потребами.

СК8. Здатність оцінювати стан ментального здоров’я дітей різного віку й визначати потребу надання спеціалізованої допомоги.

СК9. Здатність діагностувати невідкладні стани; здійснювати домедичну допомогу хворим та постраждалим різного віку у екстремальних ситуаціях та при невідкладних станах.

СК11. Здатність виконувати медичні маніпуляції з урахуванням вікових анатомо-фізіологічних особливостей.

СК13. Здатність організовувати та проводити санітарно-гігієнічні, профілактичні та протиепідемічні заходи щодо неінфекційних та інфекційних хвороб, імунопрофілактику.

СК14. Здатність визначати тактику спостереження осіб із особливими потребами та визначати затримку розумового, моторного, соціально-емоційного, комунікативного розвитку за допомогою скринінгів, тестів; визначати біологічні та соціальні чинники, які до цього призвели; брати участь у роботі міждисциплінарної команди з надання послуги раннього втручання.

СК17. Здатність організовувати та проводити епідеміологічні та медико-статистичні дослідження здоров’я населення, зокрема дитячого; оцінювати вплив навколишнього середовища, соціально-економічні та біологічні детермінанти на стан здоров’я індивідуума, сім’ї, популяції та оброблювати медичну інформацію.

СК19. Здатність до проведення дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері педіатрії з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Мати та застосовувати спеціалізовані концептуальні знання у сфері педіатрії, терапії, хірургії, акушерства і гінекології, гігієни та організації охорони здоров’я на рівні, необхідному для професійної діяльності лікаря у сфері педіатрії.

ПРН 2. Мати та застосовувати знання з біології, нормальної анатомії, гістології, нормальної фізіології, біологічної хімії, патологічної фізіології, патологічної анатомії, мікробіології, фармакології, медичної статистики на рівні, необхідному для професійної діяльності лікаря у сфері педіатрії.

ПРН 3. Викладати фахові дисципліни у закладах вищої та фахової передвищої освіти та здійснювати їх методичний супровід.

ПРН 6. Розробляти і приймати ефективні рішення з розв'язання складних/комплексних задач педіатрії особисто та за результатами спільного обговорення; формулювати цілі власної діяльності та діяльності колективу з урахуванням суспільних і виробничих інтересів, загальної стратегії та наявних обмежень, визначати оптимальні шляхи досягнення цілей.

ПРН 7. Збирати необхідну медичну інформацію про пацієнтів різних вікових груп, використовуючи фахову літературу, бази даних та інші джерела; систематизувати, аналізувати й оцінювати її, зокрема, з використанням статистичного аналізу.

ПРН 10. Визначати необхідний перелік лабораторних та інструментальних досліджень та оцінювати їх результати із врахуванням вікових особливостей пацієнта (список 1); визначати провідні симптоми та синдроми захворювання (список 2); встановлювати попередній та клінічний діагноз (список 3); визначати характер та принципи лікування захворювань пацієнтів різних вікових груп.

ПРН 11. Визначати відповідне віку та фізіологічним потребам харчування; проводити консультування з питань грудного вигодовування, надавати індивідуальні рекомендації щодо харчування дітям із патологічними станами, хворобами і особливими потребами.

ПРН 13. Діагностувати невідкладні стани, надавати домедичну допомогу хворим та постраждалим дорослим та дітям різних вікових груп, у відповідності до прийнятих алгоритмів (список 4) при екстремальних ситуаціях та при невідкладних станах; організовувати й проводити лікувально-евакуаційні заходи.

ПРН 14. Виконувати медичні маніпуляції (список 5) із дотриманням правил безпеки і інфекційного контролю.

ПРН 16. Планувати та проводити профілактичні та протиепідемічні заходи задля попередження виникнення інфекційних та неінфекційних захворювань серед населення, зокрема в дитячих колективах; складати індивідуальний план вакцинації у відповідності до Національного графіку щеплень та проводити вакцинацію здоровим особам, пацієнтам груп ризику і дітям із порушеннями календаря щеплень, призначати екстрену імунопрофілактику.

ПРН 17. Організовувати та проводити скринінг поширених та рідкісних хвороб, зокрема неонатальний, виявляти осіб, що потребують особливого нагляду, та планувати спостереження за ними, реалізовувати стратегію раннього втручання; проводити базове медико-генетичне консультування родини із дотриманням етичних та юридичних норм, складати генеалогічне древо.

ПРН 18. Визначати наявність та ступінь обмежень життєдіяльності; вид, ступень та тривалість непрацездатності; проводити діагностику клінічної, біологічної смерті та визначати вид тілесних ушкоджень; повідомляти пацієнту та родині неприємні новини із дотриманням етичних, юридичних норм та громадянських прав.

ПРН 21. Організовувати та проводити епідеміологічні та медико-статистичні дослідження здоров’я населення; здійснювати оцінку стану навколишнього середовища з метою визначення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів для запобігання розвитку патологічних станів та хвороб.

ПРН 22. Проводити санітарно-просвітницьку роботу з населенням, середнім і молодшим медичним персоналом, працювати в групах рівних.

ПРН 23. Здійснювати науковий пошук, аналізувати дані наукової літератури.

ПРН 24. Організовувати медичну допомогу дітям в умовах реального часу; проводити маркетинг медичних послуг; здійснювати ефективні комунікації із колегами під час роботи в команді.

Здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- Стандартні схеми опитування та клінічного обстеження пацієнта із захворюваннями у клініці внутрішньої медицини
- Провідні клінічні симптоми або синдроми захворювань у клініці внутрішньої медицини
- Критерії попереднього діагнозу захворювань у клініці внутрішньої медицини
- Діагностику захворювань у клініці внутрішньої медицини
- Необхідні обов’язкові та додаткові (лабораторні та інструментальні) методи дослідження та їх діагностичне значення
- Диференційну діагностику захворювань у клініці внутрішньої медицини
- Критерії клінічного діагнозу захворювань у клініці внутрішньої медицини
- Необхідний режим праці, відпочинку та харчування хворих із захворюваннями у клініці внутрішньої медицини
- Принципи та характер лікування захворювань у клініці внутрішньої медицини
- Алгоритми та стандартні схеми лікування захворювань у клініці внутрішньої медицини
- Критерії діагностики невідкладних станів при захворюваннях у клініці внутрішньої медицини
- Тактику та надання екстреної медичної допомоги при невідкладних станах при захворюваннях у клініці внутрішньої медицини
- Алгоритми виконання медичних маніпуляцій

- Первинну та вторинну профілактику, прогноз та працездатність хворих із захворюваннями у клініці внутрішньої медицини
- Медичну документацію, в тому числі електронні форми
- Систему офіційного документообігу в професійній роботі лікаря, включаючи сучасні комп'ютерні інформаційні технології
- Етичні принципи при роботі з пацієнтами
- Принципи професійної та академічної доброчесності.

вміти:

- Збирати скарги, анамнез захвоорювання та життя, оцінювати клінічні дані
- Виділяти провідний клінічний симптом або синдром
- Встановлювати попередній діагноз захворювання у клініці внутрішньої медицини
- Призначати лабораторні та інструментальні (обов'язкові та додаткові) методи дослідження пацієнтів із захворювання у клініці внутрішньої медицини і аналізувати їх результати
- Проводити диференційну діагностику захворювань у клініці внутрішньої медицини
- Встановлювати клінічний діагноз захворювання у клініці внутрішньої медицини на основі аналізу отриманих даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики
- Визначати необхідний режим праці, відпочинку, харчування пацієнтів із захворюваннями у клініці внутрішньої медицини
- Визначати принципи та характер лікування (консервативне, оперативне) хворих із захворюваннями у клініці внутрішньої медицини, враховуючи вік пацієнта, на підставі клінічного діагнозу за існуючими алгоритмами та стандартними схемами
- Проводити первинну та вторинну профілактику захворювань у клініці внутрішньої медицини

- Визначати працездатність і оцінювати прогноз хворих із захворюваннями у клініці внутрішньої медицини
- Діагностувати невідкладні стани
- Визначати тактику та надавати екстрену медичну допомогу при невідкладних станах захворювань у клініці внутрішньої медицини
- Виконувати медичні маніпуляції
- Вести медичну документацію, в тому числі електронні форми
- Відшуковувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерел, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію
- Застосовувати сучасні цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення, статистичні методи аналізу даних для розв'язання складних задач охорони здоров'я
- Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами
- Дотримуватися професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

Критерії оцінювання результатів навчання

Поточний та підсумковий контроль є контрольними заходами, які проводяться в Національному медичному університеті імені О.О. Богомольця (далі НМУ) для визначення відповідності рівня набутих студентами знань, умінь та навичок вимогам нормативних документів щодо вищої освіти і забезпечують своєчасне корегування освітнього процесу за відповідними напрямами підготовки та спеціальностями НМУ.

За кожний етап заняття і елемент поточного контролю студент отримує традиційну оцінку «5-4-3-2», із яких викладач формує середню арифметичну оцінку за заняття, яка конвертується у бали згідно шкали (розподілу), що передбачена робочою навчальною програмою. У випадку, якщо під час формування середньої арифметичної традиційної оцінки за заняття студент отримує «2», то дана оцінка конвертується у 0 балів.

Результати контролю рівня знань, кожної складової заняття, зокрема, тестів оцінюють згідно даної шкали:

59 % та менше правильних відповідей - оцінка «2»

60-74% правильних відповідей - оцінка «3»

75-89% правильних відповідей - оцінка «4»

90-100% правильних відповідей - оцінка «5».

Критерії оцінювання.

Оцінка «5» ставиться, якщо студент:

1. виконав роботу без помилок і недоліків;

2. допустив не більше одного недоліку.

Оцінка «4» ставиться, якщо студент виконав роботу повністю, але допустив в ній:

1. не більше однієї негрубої помилки і одного недоліку;

2. не більше двох недоліків.

Оцінка «3» ставиться, якщо студент правильно виконав не менше половини роботи або допустив:

1. не більше двох грубих помилок або не більше однієї грубої і однієї негрубої помилки і одного недоліку;

2. не більше двох-трьох негрубих помилок або однієї негрубої помилки і трьох недоліків;

3. за відсутності помилок, але за наявності чотирьох-п’яти недоліків.

Оцінка «2» ставиться, якщо студент:

1. допустив число помилок (недоліків), які перевищують критерії, при яких може бути виставлена оцінка «3».

2. якщо правильно виконав менше половини завдань;

3. не приступив до виконання завдань;

4. правильно виконав не більше 10% всіх завдань.

Кінцевий контроль проводять у формі перевідного заліку 1 модуль) і підсумкового контролю (2 і 3 модулі). Оцінка результатів складання підсумкового контролю здійснюється за 200-бальною системою контролю

знань, прийнятою в університеті та національною шкалою і відображається у відповідних відомостях.

3. Програма навчальної дисципліни

Внутрішня медицина (гастроентерологія, гематологія, пульмонологія, кардіологія, ревматологія, нефрологія), в тому числі ендокринологія, фтизіатрія, невідкладні стани в неврології, виробнича лікарська практика

МОДУЛЬ 1 (4 курс)

ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА (ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЯ, ГЕМАТОЛОГІЯ, ПУЛЬМОНОЛОГІЯ) В Т.Ч. ЕНДОКРИНОЛОГІЯ, ФТИЗІАТРІЯ), ВИРОБНИЧА ЛІКАРСЬКА ПРАКТИКА (ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ) ВНУТРІШНІ ХВОРОБИ

240 год/8 кредитів (лекції – 16 год, практичні заняття – 120 год, СРС– 104 год)

Змістовий модуль 1. «Основи діагностики, лікування та профілактики основних хвороб органів травлення»

Тема 1. Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба. Диспепсія. Хронічний гастрит. Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки

Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Ерозивна та неерозивна ГЕРХ, стравохід Барретта. Клінічні прояви (типові та атипові). Дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Критерії діагнозу, диференційний діагноз. Ускладнення. Диференційована терапія. Первинна та вторинна профілактика.

Визначення диспепсії. Етіологія та патогенез. Роль H. pylori у виникненні гастродуоденальної патології. Класифікація. Недосліджена та функціональна диспепсія. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Сучасні підходи до лікування функціональної диспепсії. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Визначення, етіологія та патогенез хронічних гастритів. Роль H.pylori у виникненні хронічних гастритів. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Значення ендоскопічного (з морфологією) дослідження. Диференційний діагноз. Сучасні підходи до лікування різних типів хронічного гастриту. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки

Визначення. Основні причини пептичних виразок (H. pylori, медикаменти та ін.). Класифікація. Клінічні прояви. Ускладнення (перфорація, пенетрація, кровотеча, стеноз, малігнізація). Значення інструментальних та лабораторних методів діагностики. Методи діагностики Hp-інфекції. Диференційний діагноз. Тактика ведення хворого. Ерадикаційна терапія, контроль ефективності ерадикації. Медикаментозна терапія Hp-негативних виразок. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 2. Целіакія та інші ентеропатії. Запальні захворювання кишечника. Синдром подразненої кишки.

Визначення. Етіологія, патогенез. Роль непереносимості компонентів їжі, імунних факторів і ензимопатій (несприйняття лактози, фруктози, галактози та ін.). Синдроми мальабсорбції та мальдигестії. Критерії діагнозу, диференційний діагноз. Ускладнення. Диференційована терапія. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Запальні захворювання кишечника. Синдром подразненої кишки

Виразковий коліт та хвороба Крона: визначення, етіологія та патогенез. Класифікація. Особливості клінічного перебігу залежно від ступеня

активності, тяжкості і фази перебігу. Лабораторна та інструментальна діагностика. Критерії діагнозу, диференційний діагноз. Кишкові та позакишкові ускладнення та захворювання, асоційовані з запальними захворюваннями кишки (токсична дилятація, перфорація, склерозуючий холангіт, спондиліт, артрити, дерматози, увеїти та ін.). Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Синдром подразненої кишки, визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація. Клінічні прояви різних варіантів. Римські діагностичні критерії. Диференційний діагноз. Лікування різних форм. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 3. Жовчнокам'яна хвороба, хронічний холецистит та функціональні порушення біліарного тракту

Визначення. Етіологія, патогенез. Значення інфекції, порушень моторики та дисхолії у розвитку хронічного холециститу, холангіту та жовчнокам'яної хвороби. Класифікація. Особливості клінічного перебігу. Лабораторні та інструментальні методи діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення жовчнокам’яної хвороби. Лікування. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 4. Хронічний гепатит. Цироз печінки

Визначення. Класифікація. Роль персистенції вірусу, токсичних і медикаментозних агентів, імунних порушень та алкоголю. Методи діагностики вірусної інфекції. Аутоімунний, токсичний (медикаментозно-індукований) та хронічні вірусні гепатити. Алкогольна хвороба печінки. Основні клініко-біохімічні синдроми. Особливості клінічного перебігу та діагностики окремих форм. Диференційний діагноз. Ускладнення. Особливості лікування різних форм. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Цироз печінки

Визначення. Значення вірусної інфекції, нутритивних факторів, алкоголю, токсичних речовин, генетично детермінованих дефектів

метаболізму та імунних порушень. Класифікація. Особливості клінічних проявів та діагностики різних варіантів. Диференційний діагноз. Печінкова недостатність та інші ускладнення. Диференційована терапія. Невідкладна терапія при ускладненнях. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 5. Хронічний панкреатит

Визначення. Значення різних етіологічних факторів. Класифікація. Особливості клінічного перебігу, діагностики та диференціальної діагностики залежно від форми та локалізації патологічного процесу. Ускладнення. Методи дослідження при діагностиці панкреатиту. Диференційоване лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Змістовий модуль 2. «Основи діагностики, лікування та профілактики основних хвороб крові та кровотвірних органів»

Тема 6. Анемії

Постгеморагічна, залізодефіцитна, B_{12}-дефіцитна, фолієводефіцитна, апластична, гемолітична. Визначення. Етіологічні фактори та патогенез. Механізми внутрішньосудинного та внутрішньоклітинного гемолізу. Особливості клініки та лабораторної діагностики різних форм. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування різних форм анемій. Переливання компонентів крові та кровозамінників. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 7. Гострі лейкемії. Хронічні лейкемії. Гемофілії та тромбоцитопенічна пурпура

Визначення. Сучасні погляди на етіологію та патогенез. Класифікація. Основні клініко-гематологічні синдроми. Клінічні прояви. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування. Підтримуюча терапія. Трансплантація кісткового мозку. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Хронічні лейкемії

Визначення хронічної мієлоїдної лейкемії, хронічної лімфоїдної лейкемії, мієломної хвороби, справжньої поліцитемії. Сучасні погляди на етіологію та патогенез. Класифікація. Основні клінічні прояви та клініко-гематологічні синдроми. Критерії діагнозу. Диференційни*й діагноз. Ускладнення. Принципи лікування. Трансплантація кісткового мозку. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Гемофілії та тромбоцитопенічна пурпура

Визначення. Етіологія та патогенез, основні клінічні синдроми. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Лікування. Профілактика кровотеч. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Змістовий модуль 3. «Основи діагностики, лікування та профілактики основних хвороб органів дихання»

Тема 8. Хронічне обструктивне захворювання легень. Бронхіальна астма

Визначення. Значення паління, екологічних, професійних факторів та інфекції у розвитку хронічного обструктивного захворювання легень. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження залежно від стадії (ступеня тяжкості). Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Імунопрофілактики. Прогноз та працездатність.

Бронхіальна астма

Визначення. Етіологія, особливості патогенезу. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Невідкладна допомога при важкому загостренні бронхіальної астми. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 9. Пневмонія

Визначення. Етіологія. Класифікація. Клінічні прояви і особливості перебігу в залежності від збудника. Дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення (гострий

респіраторний дистрес-синдром, деструкція легеневої тканини, гостра дихальна недостатність та інші). Диференційоване лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 10. Плеврит

Визначення. Етіологічні фактори. Класифікація. Клінічні прояви, дані лабораторних та інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Показання до плевральної пункції та дренування плевральної порожнини. Лікування. Первинна і вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Змістовий модуль 4. «Основи діагностики, лікування та профілактики основних ендокринних захворювань»

30 год/1 кредит (лекції – 2 год, практичні заняття – 16 год, СРС – 12 год)

Тема 11. Цукровий діабет, класифікація, етіологія, патогенез, клініка, діагностика. Сучасні методи терапії цукрового діабету 1-го типу

Визначення цукрового діабету. Епідеміологія діабету в Україні і світі, прогноз захворюваності, поширеність цукрового діабету в різних вікових групах. Етіологія і патогенез цукрового діабету. Цукровий діабет 1-го типу: роль вірусної інфекції та автоімунних процесів, генетичної схильності. Цукровий діабет 2-го типу: роль генетичної схильності, ожиріння, зовнішніх факторів. Інсулінорезистентність та порушення секреції інсуліну. Класифікація порушень глікемії, клінічні типи цукрового діабету. Характеристика уражень внутрішніх органів за цукрового діабету: серцево-судинної системи, гепатобіліарної системи, органів сечовиділення, діабетичні остеоартропатії. Діагностика цукрового діабету. Критерії діагностики цукрового діабету та інших категорій гіперглікемії. Показання та правила проведення глюкозотолерантного тесту. Діагностичне значення визначення глікованого гемоглобіну, фруктозаміну, С-пептиду, глюкозурії, кетонурії.

Загальні принципи терапії цукрового діабету. Критерії компенсації вуглеводного обміну у хворих на ЦД 1-го типу. Інсулінотерапія.

Характеристика основних препаратів інсуліну в т.ч. вітчизняного виробництва. Показання до їх застосування. Класифікація препаратів інсуліну ультракороткої, короткої, проміжної та тривалої дії, аналоги інсуліну. Розрахунок добової потреби в інсуліні. Корекція дози інсуліну за допомогою хлібних одиниць. Режими інсулінотерапії: традиційний, інтенсифікований та помпова інсулінотерапія. Ускладнення інсулінотерапії: гіпоглікемічні стани, алергія до інсуліну, постін'єкційні ліподистрофії, інсулінорезистентність, хронічне передозування інсуліну (синдром Сомоджі), інсулінові набряки. Протоколи надання допомоги хворим на цукровий діабет 1-го типу.

Тема 12. Цукровий діабет 2-го типу, сучасні методи терапії. Гострі та хронічні ускладнення цукрового діабету

Алгоритм лікування цукрового діабету 2-го типу. Основні методи лікування цукрового діабету 2-го типу: раціональне харчування, дозоване фізичне навантаження, медикаментозна терапія, навчання хворого, самоконтроль. Раціональне харчування: фізіологічність, енергетична цінність, обмеження рафінованих вуглеводів, вживання харчових волокон, мікроелементів, вітамінів. Дозоване фізичне навантаження та правила його призначення. Медикаментозна терапія: сенситайзери інсуліну (метформін, тіазолідиндіони), секретагоги інсуліну (похідні сульфонілсечовини, глініди), препарати інкретинового ряду (аналоги глюкагоноподібного пептиду 1, інгібітори дипептидилпептидази 4, інгібітори α-глюкозидази, інгібітори НЗКТГ 2, інсулінотерпія. Протоколи надання медичної допомоги хворим на цукровий діабет 2-го типу.

Кетоацидотичні стани з діабетичною (гіперкетонемічною) комою. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційний діагноз, лікування. Гіперосмолярна (неацитодична) діабетична кома. Гіпоглікемічна кома, гіпоглікемічні стани. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування.

Хронічні ускладнення цукрового діабету. Мікросудинні ураження (діабетична ретинопатія, нефропатія, нейропатія); макросудинні ураження

(ішемічна хвороба серця, порушення мозкового кровообігу, діабетична стопа). Класифікація, діагностика та лікування.

Тема 13. Захворювання щитоподібної та прищитоподібних залоз

Визначення поняття «йододефіцитні стани». Прояви йодного дефіциту. Визначення йододефіцитних територій за поширеністю зоба у різних вікових групах та за даними йодурії. Визначення розмірів щитоподібної залози. Поняття про простий нетоксичний та вузлові форми зоба. Вплив екзогенних чинників довкілля та техногенних катастроф на об'єктах атомної енергетики на стан щитоподібної залози та поширеність її патології. Йодна профілактика: масова, групова, індивідуальна. Значення вживання йодованої солі у профілактиці йододефіцитних захворювань.

Гіпотиреоз, етіологія, патогенез, клініка, діагностика. Гіпотиреоз первинний, центральний, периферичний, субклінічний, транзиторний. Своєчасна діагностика природженого гіпотиреозу. Вікові особливості перебігу гіпотиреозу. Гіпотиреоз на тлі автоімунних поліендокринопатій. Лікування гіпотиреозу. Вагітність та гіпотиреоз. Медико-соціальна експертиза хворих на гіпотиреоз. Тиреоїдити. Клініка, діагностика та лікування.

Захворювання, що супроводжуються тиреотоксикозом. Етіологія, патогенез, клінічні прояви дифузного токсичного зоба, тиреотоксична та ендокринна офтальмопатія. Вікові особливості перебігу токсичного зоба у дітей та людей похилого віку. Клінічні відмінності вузлового токсичного зоба. Обґрунтування діагнозу тиреотоксикозу. Медикаментозне, хірургічне лікування токсичного зоба, використання 131-йоду з лікувальною метою. Медико-соціальна експертиза хворих на токсичний зоб.

Вузлові форми зоба. Моніторинг за вузлами у щитоподібній залозі.

Патоморфологічна класифікація пухлин щитоподібної залози. Обґрунтування діагнозу раку щитоподібної залози. Роль аварії на ЧАЕС в розвитку раку щитоподібної залози. Сучасна схема лікування, реабілітації та диспансерного спостереження хворих на рак щитоподібної залози.

Захворювання прищитоподібних залоз. Гіперпаратиреоз. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка, клінічні форми гіперпаратиреозу. Діагностика. Диференціальна діагностика. Лікування. Показання до хірургічного лікування. Післяопераційний період і реабілітація хворих. Медикаментозна терапія. Гіпопаратиреоз. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Диференціальна діагностика. Прогноз. Профілактика. Лікування.

Тема 14. Захворювання гіпоталамо-гіпофізарно-надниркової системи. Ожиріння

Визначення поняття, поширеність гострої та хронічної недостатності кори надниркових залоз. Хронічна недостатність надниркових залоз (хвороба Аддісона). Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, профілактика та лікування. Гостра недостатність надниркових залоз. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, профілактика та лікування. Класифікація пухлин надниркових залоз. Синдром Кушинга (кортикостерома, глюкостерома). Клініка, діагностика та диференціальна діагностика, лікування. Андростерома, кортикоестерома. Клініка, діагностика та диференціальна діагностика, лікування. Первинний гіперальдостеронізм (синдром Кона). Клініка, діагностика та диференціальна діагностика, лікування. Феохромоцитома. Клініка, діагностика та диференціальна діагностика, лікування. Визначення природженої гіперплазії кори надниркових залоз. Клінічні форми, діагностика, лікування.

Класифікація гіпоталамо-гіпофізарних захворювань. Акромегалія. Етіологія і патогенез. Клініка. Діагностика та диференціальна діагностика. Лікування. Хвороба Кушинга. Етіологія і патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика та диференціальна діагностика. Лікування. Синдром гіперпролактинемії. Класифікація. Етіологія і патогенез. Клініка. Діагностика, диференціальна діагностика. Лікування. Гіпопітуїтаризм. Етіологія і патогенез. Клініка. Діагностика і диференціальна діагностика. Лікування. Нецукровий діабет. Етіологія і патогенез. Клініка. Діагностика та

диференціальна діагностика. Лікування. Соматотропна недостатність. Гіпопітуїтаризм. Класифікація. Етіологія і патогенез. Клініка. Діагностика, диференціальна діагностика. Лікування. Ожиріння. Етіологія та патогенез. Класифікація. Клініка. Діагностика. Лікування.

Змістовий модуль 5. «Фтизіатрія в т.ч. з особливостями дитячого віку»

60 год/2 кредита (лекції – 2 год, практичні заняття – 26 год, СРС – 32 год)

Тема 15. Загальні питання фтизіатрії. Виявлення і діагностика туберкульозу

Збудник туберкульозу, будова, метаболізм, мінливість, стійкість у довкіллі. Класифікація. Патогенність і вірулентність мікобактерій. Основні епідеміологічні показники туберкульозної інфекції та їх оцінка. Епідеміологія туберкульозу в Україні і світі. Джерела туберкульозної інфекції. Механізм передачі інфекції, шляхи зараження. Патогенез туберкульозу. Імунітет при туберкульозі. Патоморфоз туберкульозу. Клінічна класифікація туберкульозу. Поняття про латентну туберкульозну інфекцію, первинний і вторинний туберкульоз. Групи ризику. Визначення симптомів, що можуть свідчити про туберкульоз. Маршрут пацієнта з кашлем на етапі первинної медичної допомоги. Місце лабораторних методів у виявленні туберкульозу. Мікроскопічна діагностика туберкульозу. Бактеріологічні методи діагностики туберкульозу. Молекулярно-генетична діагностика туберкульозу. Застосування радіологічного дослідження в діагностиці туберкульозу. Роль комп’ютерної і магнітно-резонансної томографії в діагностиці та диференційній діагностиці туберкульозу. Радіологічна семіотика легеневого і позалегеневого туберкульозу. Роль інструментальних та інвазивних методів у підтвердженні діагнозу. Туберкулінодіагностика. Принцип методу, показання. Роль туберкулінодіагностики у виявленні латентної туберкульозної інфекції.

Тема 16. Клінічні варіанти перебігу туберкульозу

Клінічні варіанти перебігу туберкульозу легеневої, позалегеневої, комбінованої локалізації. Легеневі, позалегеневі, комбіновані локалізації

туберкульозу. Генералізований (міліарний) туберкульоз. Туберкульоз плеври, лімфатичних вузлів, ЦНС. Туберкульоз у дітей. Вплив масової імунізації проти туберкульозу на патоморфоз туберкульозу в дітей. Перебіг туберкульозу у вакцинованої та невакцинованої дитини.

Тема 17. Загальні принципи і методи лікування хворих на туберкульоз легень.

Протитуберкульозні препарати. Режими хіміотерапії чутливого та хіміорезистентного туберкульозу. Поняття про хіміорезистентність. Лікування позалегеневого туберкульозу. Побічні ефекти хіміотерапії туберкульозу, стратегії їх подолання. Лікування туберкульозу у ВІЛ-позитивних хворих. Туберкульоз як прояв синдрому відновлення імунної системи на тлі антиретровірусної терапії Моніторинг лікування, оцінка ефективності. Визначення результатів лікування туберкульозу. Лікування під безпосереднім наглядом. Амбулаторне і стаціонарне лікування туберкульозу. Прихильність до лікування. Методи хірургічного лікування легеневого і позалегеневого туберкульозу. Паліативна допомога. Подолання стигматизації і дискримінації хворих на туберкульоз.

Тема 18. Інфекційний контроль та профілактика туберкульозу

Ланцюг передачі інфекції, шляхи його переривання: виявлення, ізоляція, ефективне лікування джерел інфекції, інфекційний контроль, вакцинація БЦЖ, хіміопрофілактика. Інфекційний контроль: адміністративний, інженерний, індивідуальний аспекти. Розподіл потоків хворих, поняття про зони високого, середнього, низького ризику. Респіраторна гігієна. Контроль стану повітря закритих приміщень: природна, штучна вентиляція. Фільтрація повітря. УФ-опромінення: конструкції опромінювачів. Індивідуальний захист органів дихання: типи респіраторів, правила підбору і застосування. Поняття про контактних осіб, осередки туберкульозної інфекції. Відстеження контактів. Вакцинація БЦЖ: терміни, протипоказання, техніка. Перебіг післявакцинального періоду. Ускладнення БЦЖ. Показання до хіміопрофілактики туберкульозу. Режими хіміопрофілактики.

Тема 19. Туберкульоз у поєднанні з ВІЛ-інфекцією, іншими захворюваннями. Ускладнення туберкульозу

ВІЛ-асоційований туберкульоз: значення проблеми в Україні та світі. Патогенез туберкульозу на тлі ВІЛ-інфекції. Значення туберкульозу як опортуністичної інфекції. Перебіг, діагностика, лікування ко-інфекції ТБ/ВІЛ. Терміни призначення протитуберкульозної та антиретровірусної терапії. Визначення прогнозу захворювання. Синдром відновлення імунної системи у хворих з ВІЛ-інфекцією, його вплив на перебіг туберкульозу. Значення іншої супутньої патології в перебігу туберкульозу: цукровий діабет, пневмоконіози, захворювання нирок, лікування імунодепресантами, фактором некрозу пухлини. Туберкульоз і вагітність. Невідкладні стани в клініці туберкульозу: спонтанний пневмоторакс, легенева кровотеча. Діагностика, невідкладна допомога.

Змістовий модуль 6. Виробнича лікарська практика (професійне навчання) внутрішні хвороби

60 год/2 кредита (лекції – 0 год, практичні заняття – 20 год, СРС – 40 год)

Тема 20. Принципи організації надання планової і невідкладної терапевтичної допомоги

Організація надання планової і невідкладної терапевтичної допомоги та роботи лікаря терапевтичного відділення стаціонару. Принципи етики і деонтології у роботі лікаря терапевтичного відділення. Ведення медичної документації. Виконання медичних маніпуляцій.

Тема 21. Курація хворого із найбільш поширеними захворюваннями органів травлення

Опитування (збір скарг, анамнезу), об’єктивне обстеження хворих із найбільш поширеними захворюваннями органів травлення. Встановлення попереднього діагнозу. Призначення плану обстеження та інтерпретація результатів лабораторних та інструментальних методів дослідження.

Проведення диференційного діагнозу, встановлення клінічного діагнозу та призначення лікування. Оцінка прогнозу, працездатність, профілактика. Ведення медичної документації. Виконання медичних маніпуляцій.

Курація хворого із найбільш поширеними захворюваннями органів дихання

Опитування (збір скарг, анамнезу), об'єктивне обстеження хворих із найбільш поширеними захворюваннями органів дихання. Встановлення попереднього діагнозу. Призначення плану обстеження та інтерпретація результатів лабораторних та інструментальних методів дослідження. Проведення диференційного діагнозу, встановлення клінічного діагнозу та призначення лікування. Оцінка прогнозу, працездатність, профілактика. Ведення медичної документації. Виконання медичних маніпуляцій.

Тема 22. Курація хворого із найбільш поширеними захворюваннями крові та кровотвірних органів

Опитування (збір скарг, анамнезу), об'єктивне обстеження хворих із найбільш поширеними захворюваннями крові та кровотворних органів. Встановлення попереднього діагнозу. Призначення плану обстеження та інтерпретація результатів лабораторних та інструментальних методів дослідження. Проведення диференційного діагнозу, встановлення клінічного діагнозу та призначення лікування. Оцінка прогнозу, працездатність, профілактика. Ведення медичної документації. Виконання медичних маніпуляцій.

Тема 23. Діагностика і надання екстреної медичної допомоги при невідкладних станах при захворюваннях органів дихання і травлення

Діагностика і надання екстреної медичної допомоги при невідкладних станах при захворюваннях органів дихання і травлення (гостра дихальна недостатність, жовчна коліка, гостра печінкова недостатність, тяжке загострення бронхіальної астми, стравохідна та шлунково-кишкова кровотеча). Виконання медичних маніпуляцій.

МОДУЛЬ 2 (5 курс)

ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА

195 год/6,5 кредита (лекції – 10 год, практичні заняття – 140 год,

СРС – 45 год)

Змістовий модуль 1. «Основи діагностики, лікування та профілактики основних хвороб серцево-судинної системи»

Тема 1. Атеросклероз

Визначення. Роль гіперліпідемій, загального та місцевого запалення, ушкодження судинної стінки і тромбоцитів у розвитку атеросклерозу. Фактори ризику. Особливості клінічних проявів залежно від переважної локалізації атеросклерозу (аорта, коронарні, мезентеріальні та ниркові артерії, артерій нижніх кінцівок). Значення лабораторних, променевих та інших інструментальних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Стратифікація серцево-судинного ризику. Принципи лікування. Лікувальна тактика при різних варіантах перебігу. Первинна і вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 2. Есенціальна артеріальна гіпертензія

Есенціальна артеріальна гіпертензія. Визначення. Роль порушень центральних та ниркових механізмів регуляції артеріального тиску, ендотеліальної функції та інших факторів. Класифікація. Клінічні прояви та дані додаткових методів дослідження. Ураження органів-мішеней. Диференційний діагноз. Стратифікація ризику. Ускладнення. Немедикаментозне та медикаментозне лікування. Ускладнені та неускладнені гіпертензивні кризи, особливості лікувальної тактики. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 3. Вторинні (симптоматичні) артеріальні гіпертензії

Визначення. Основні причини. Особливості клініки, діагностики ниркових (реноваскулярних, ренопаренхіматозних), ендокринних (синдром і хвороба Іценко-Кушинга, феохромоцитома, синдром Кона, гіпер- та

гіпотиреоз), гемодинамічних (коарктація аорти) артеріальних гіпертензій. Артеріальна гіпертензія при обструктивному апное сну та вагітності. Значення лабораторних і інструментальних методів для диференційної діагностики та верифікації діагнозу. Лікування, в тому числі хірургічне лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 4. Хронічні коронарні синдроми

Визначення ішемічної хвороби серця (ІХС). Етіологія. Класифікація ІХС. Поняття «Хронічні коронарні синдроми». Особливості клінічного перебігу і діагностики різних варіантів стабільної стенокардії. Безбольова форма ІХС, післяінфарктний та дифузний кардіосклероз. Критерії діагнозу. Диференційована терапія різних форм ІХС. Прогноз-модифікуюча терапія. Первинна і вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 5. Гострий коронарний синдром (нестабільна стенокардія і гострий інфаркт міокарда)

Визначення. Класифікація. Особливості клінічного перебігу і діагностики гострого інфаркту міокарда. Критерії діагнозу. Ускладнення гострого інфаркту міокарда (гостра лівошлуночкова недостатність, порушення ритму і провідності серця, розрив міокарда, гостра аневризма серця, післяінфарктний синдром Дреслера та ін.). Діагностика. Лікувальна тактика в різні періоди гострого інфаркту міокарда. Прогнозмодифікуюча терапія. Показання до хірургічного лікування. Реабілітація. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 6. Порушення ритму серця

Визначення. Етіологія. Класифікація. Електрофізіологічні механізми аритмій (екстрасистолія, фібриляція та тріпотіння передсердь, суправентрикулярна та шлуночкова тахікардії, фібриляція шлуночків). Клініка, ЕКГ-діагностика та диференціальна діагностика. Ускладнення. Медикаментозні та немедикаментозні методи лікування. Роль електроімпульсної терапії. Невідкладна терапія при пароксизмальних

порушеннях ритму та раптовій серцевій смерті. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 7. Порушення провідності серця

Визначення. Етіологія. Класифікація. Клініка та ЕКГ-діагностика синоатріальних, атріовентрикулярних блокад та блокад ніжок пучка Гіса. Тактика при гострих та хронічних порушеннях провідності. Невідкладна допомога при нападі Морганьї-Едамса-Стокса. Показання та принципи електрокардіостимуляції (тимчасової, постійної). Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 8. Легеневе серце. Тромбоемболія легеневої артерії

Легеневе серце. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічні прояви, зміни даних додаткових методів дослідження у залежності від етіологічного фактору. Диференційний діагноз. Принципи диференційованого лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тромбоемболія легеневої артерії (ТЕЛА). Визначення, фактори ризику. Патогенез порушень гемодинаміки. Класифікація. Клінічний перебіг. Діагностика. Клінічна оцінка ймовірності ТЕЛА. Лабораторні та інструментальні методи дослідження. Алгоритми діагностики. Диференційний діагноз. Лікування хворих в гострій фазі ТЕЛА. Стратегія ведення хворих з гострою ТЕЛА з урахуванням ризику. Тривале лікування та профілактика рецидиву. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 9. Вроджені вади серця у дорослих

Визначення. Дефект міжпередсердної і міжшлуночкової перегородок, відкрита артеріальна протока, коарктація аорти. Механізми порушень гемодинаміки, значення легеневої гіпертензії. Значення неінвазивних і інвазивних методів для діагностики і диференційної діагностики. Ускладнення. Синдром Ейзенменгера. Лікування. Показання до хірургічного лікування. Профілактика ускладнень. Прогноз та працездатність.

Тема 10. Інфекційний ендокардит. Набуті вади серця

Інфекційний ендокардит. Визначення. Етіологія, патогенез. Клінічна картина. Особливості перебігу залежно від збудника. Діагностичні критерії. Значення лабораторних методів і ехокардіографічного дослідження в діагностиці. Диференційний діагноз. Ускладнення (серцева недостатність, емболії, абсцеси та ін.). Лікування. Режими антибактеріальної терапії. Показання до хірургічного лікування. Первинна і вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Набуті вади серця. Вади мітрального, аортального, трикуспідального клапанів. Етіологія, механізми порушень гемодинаміки. Класифікація. Комбіновані мітральні та аортальні вади. Клінічні прояви. Значення неінвазивних та інвазивних методів дослідження. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 11. Міокардити і кардіоміопатії

Визначення. Класифікація. Етіологія та патогенез основних видів кардіоміопатій (дилатаційна, гіпертрофічна та ін.). Клінічні прояви. Значення лабораторних та інструментальних методів дослідження в діагностиці. Критерії діагнозу та диференційний діагноз. Ускладнення. Особливості лікування різних видів кардіоміопатій. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 12. Перикардити

Визначення. Етіологія та патогенез. Класифікація. Особливості клініки, перебігу і діагностики різних форм перикардитів. Методи верифікації діагнозу. Диференційний діагноз. Тампонада серця. Показання до пункції перикарду, її діагностичне та лікувальне значення. Диференційована терапія різних форм із урахуванням етіологічних факторів. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 13. Гостра і хронічна серцева недостатність

Визначення. Основні причини. Патогенез порушень центральної та периферичної гемодинаміки при різних формах (недостатність лівих та правих відділів серця). Роль нейрогуморальної активації та ремоделювання серця. Класифікація. Клінічні прояви та їх особливості залежно від варіанту (серцева недостатність зі зниженою та збереженою фракцією викиду лівого шлуночка), стадії та функціонального класу. Діагностика. Значення лабораторних та інструментальних методів дослідження. Невідкладна допомога при кардіогенному набряку легень та кардіогенному шоці. Прогноз-модифікуюча терапія. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Змістовий модуль 2. Ревматологія

Тема 14. Гостра ревматична лихоманка. Системні захворювання сполучної тканини (системний червоний вовчак)

Гостра ревматична лихоманка. Визначення. Роль стрептококової інфекції та імунологічної реактивності у розвитку гострої ревматичної лихоманки. Класифікація. Клінічна картина (кардит, поліартрит, хорея, ураження шкіри). Значення лабораторних та інструментальних методів дослідження. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз Ускладнення. Лікування з урахуванням ступеня активності. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Системний червоний вовчак. Визначення. Етіологічні фактори та патогенез. Класифікація. Клінічні прояви залежно від ураження органів і систем та активності хвороби. Значення лабораторних, у тому числі імунологічних, методів дослідження. Діагностичні критерії. Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування з урахуванням ступеню активності. Пульс-терапія. Профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 15. Системні захворювання сполучної тканини (системна склеродермія, полі-/дерматоміозит)

Визначення. Етіологічні фактори, патогенез. Класифікація. Клінічна картина залежно від ураження органів та систем. Діагностичні критерії.

Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 16. Системні васкуліти

Геморагічний васкуліт (васкуліт Шенлейн-Геноха), гіперсенситивний васкуліт, вузликовий поліартеріїт. Визначення. Етіологія, патогенез. Клінічні прояви, критерії діагностики. Диференційний діагноз. Лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 17. Ревматоїдний артрит

Визначення. Етіологія, патогенез. Роль порушень імунного статусу в розвитку захворювання. Класифікація. Клінічна картина з урахуванням активності патологічного процесу, стадії захворювання, системних проявів. Значення лабораторних та інструментальних методів для діагностики захворювання, його стадії та активності. Критерії діагнозу, значення дослідження синовіальної рідини. Диференційний діагноз. Ускладнення. Стратегія лікування. Базисна терапія. Тактика лікування глюкокортикоїдами та нестероїдними протизапальними засобами. Профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 18. Остеоартрит. Подагра

Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічна картина залежно від переважної локалізації уражень. Діагностика. Диференційний діагноз. Медикаментозне та немедикаментозне лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 19. Спондилоартрити (аксіальний спондилоартрит, реактивні артрити)

Аксіальний спондилоартрит, включаючи анкілозивний спондиліт. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічна картина. Значення інструментальних та лабораторних методів. Критерії діагнозу. Диференційний діагноз. Медикаментозне та немедикаментозне лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.

Реактивні артрити. Визначення. Етіологія, патогенез. Класифікація. Клінічні прояви реактивних артритів різної етіології. Синдром Рейтера, значення лабораторних і інструментальних методів діагностики. Критерії діагностики, Диференційний діагноз. Лікування, роль антибактеріальної терапії. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Змістовий модуль 3. Нефрологія

Тема 20. Гломерулонефрити. Амілоїдоз нирок

Гломерулонефрити. Визначення. Етіологія та патогенез. Патологічна анатомія. Класифікація. Клінічні прояви та особливості окремих морфологічних форм. Діагностика. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування з урахуванням морфологічної форми та клінічного перебігу. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Амілоїдоз. Визначення. Етіологія. Патогенез. Класифікація. Клінічні прояви амілоїдозу нирок. Діагностика. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 21. Пієлонефрити. Тубулоінтерстиціальний нефрит

Пієлонефрити. Визначення. Роль інфекції при запальних захворюваннях нирок та сечовивідних шляхів. Класифікація. Клінічні прояви. Інструментальні та лабораторні методи діагностики. Диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тубулоінтерстиціальний нефрит. Визначення. Етіологія. Патогенез. Клінічні прояви. Критерії діагностики та диференційний діагноз. Ускладнення. Лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Тема 22. Гостре пошкодження нирок. Хронічна хвороба нирок

Визначення. Етіологічні фактори. Патогенез уражень органів та систем, їх клінічні прояви. Класифікація. Клінічні прояви та зміни лабораторних показників залежно від стадії. Критерії діагностики. Диференційний діагноз.

Ускладнення. Лікування залежно від стадії та ренопротекція. Нирковозамісна терапія: гемодіаліз, трансплантація нирок. Показання та протипоказання до нирковозамісної терапії, ускладнення. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

МОДУЛЬ 4 (6 курс)
ВНУТРІШНЯ МЕДИЦИНА (В ТОМУ ЧИСЛІ ЕНДОКРИНОЛОГІЯ, НЕВРОЛОГІЯ)

270 год/9 кредитів (лекції – 0 год, практичні заняття – 169 год, СРС – 101 год)

МОДУЛЬ 4
СУЧАСНА ПРАКТИКА ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ

150 год/5 кредита (практичні заняття – 74,8 год, ПК – 4,4 год, СРС – 30,8 год)

Змістовий модуль 1. Ведення хворих із основними симптомами і синдромами в кардіологічній клініці

Тема 1. Ведення хворого з артеріальною гіпертензією

Основні захворювання та стани, що супроводжуються артеріальною гіпертензією: есенціальна (первинна) та вторинні артеріальні гіпертензії, зокрема, ниркові (реноваскулярна, ренопаренхіматозна); ендокринні (синдром і хвороба Іценко-Кушинга, феохромоцитома, первинний альдостеронізм, тиреотоксикоз, гіпотиреоз); коарктація аорти, ізольована систолічна артеріальна гіпертензія, синдром обструктивного апное сну, артеріальна гіпертензія при вагітності. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення

хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування артеріальної гіпертензії. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Тема 2. Ведення хворого з хронічним (що повторюється) болем в грудній клітці та ділянці серця

Основні захворювання та стани, що супроводжуються хронічним болем в грудній клітці: хвороби серцево-судинної системи (стабільна стенокардія, стеноз гирла аорти, гіпертрофічна кардіоміопатія); захворювання травної системи (гастроезофагеальна рефлюксна хвороба, кардіоспазм, спазм стравоходу, кила стравохідного отвору діафрагми, пептична виразка шлунка і дванадцятипалої кишки); захворювання кістково-м'язової системи (остеохондроз грудного відділу хребта); синдром панічних атак. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються хронічним болем в грудній клітці. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Ведення хворого з болем в грудній клітці, що гостро виник

Основні захворювання та стани, що супроводжуються болем в грудній клітці**,** що гостро виник: хвороби серцево-судинної системи (гострий коронарний синдром, гострий перикардит, гострий міокардит, коронарит, аортит, розшарування аорти, тромбоемболія легеневої артерії); захворювання органів дихання (плеврит, пневмоторакс); захворювання кістково-м'язової системи (міозит, хондрит); хвороби нервової системи (оперізуючий лишай, міжреберна невралгія). Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються гострим болем в грудній клітці. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Тема 3. Ведення хворого з порушеннями ритму серця

Диференційний діагноз суправентрикулярної та шлуночкової екстрасистолії, фібриляції і тріпотінні передсердь. Тактика ведення хворих. Основні класи антиаритмічних засобів, показання до їх застосування, побічні дії. Електроімпульсна терапія. Немедикаментозні методи лікування аритмій, зокрема катетерні процедури. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Ведення хворого з порушенням провідності серця

Порушення синоатріальної провідності, атріовентрикулярні блокади різного ступеня, блокади ніжок пучка Гіса. Синдром слабкості синусового вузла. Синдром Фредеріка. ЕКГ-діагностика. Тактика ведення хворих, додаткові лабораторні та інструментальні методи обстеження. Методи електрокардіостимуляції. Первинна та вторинна профілактика, прогноз та працездатність.

Тема 4. Ведення хворого з хронічною серцевою недостатністю

Правошлуночкова, лівошлуночкова та бівентрикулярна серцева недостатність. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого в залежності від варіанту, функціонального класу та стадії серцевої недостатності. Медикаментозне та немедикаментозне, в тому числі хірургічне, лікування, вплив на прогноз різних методів лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Змістовий модуль 2. Ведення хворих із основними симптомами і синдромами в ревматологічній клініці

Тема 5. Ведення хворого з болем у спині та кінцівках. Ведення хворого з суглобовим синдромом

Основні захворювання та стани, що супроводжуються болем у кінцівках та спині: спондилоартрити (аксіальний спондиліт, реактивні артрити, артрити при хворобі Крона та виразковому коліті), остеохондроз хребта, остеопороз, дерматоміозит/поліміозит, нейропатії різного ґенезу, зокрема, при васкулітах, цукровому діабеті та ін. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються болем у кінцівках та спині. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Ведення хворого з суглобовим синдромом

Основні захворювання та стани, що супроводжуються суглобовим синдромом: ревматоїдний артрит, остеоартрит, реактивні артрити, подагра, системний червоний вовчак, системна склеродермія, дерматоміозит/поліміозит, аксіальний спондиліт, вузликовий поліартеріїт, гостра ревматична лихоманка. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються суглобовим синдромом. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Змістовий модуль 3. Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в гастроентерологічній клініці

Тема 6. Ведення хворого з диспепсією. Ведення хворого з болем в животі

Визначення. Основні причини розвитку. Класифікація. Функціональна диспепсія та її варіанти: епігастральний больовий синдром та постпрандіальний дистрес-синдром. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних

методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Ведення хворого з болем в животі

Основні захворювання та стани, що супроводжуються хронічним абдомінальним болем: холецистит, дискінезії жовчного міхура та сфінктера Одді, жовчнокам'яна хвороба, панкреатит, хронічний гастрит, пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки, синдром подразненої кишки, хвороба Крона, виразковий коліт, «черевна жаба». Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються хронічним абдомінальним болем. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Тема 7. Ведення хворого з хронічною діареєю та закрепами

Основні захворювання та стани, що супроводжуються хронічною діареєю: хронічний атрофічний гастрит, хвороби оперованого шлунку, синдром Золлінгера-Еллісона, синдром подразненої кишки, хвороба Крона, синдром надмірного бактеріального росту в тонкій кишці, целіакія, харчове несприйняття, хвороба Уіппла, виразковий коліт, хронічний панкреатит, діабетична ентеропатія, амілоїдоз, синдром набутого імунодефіциту. Роль непереносимості компонентів їжі, ензимопатій і імунних факторів. Синдроми мальабсорбції та мальдигестії. Секреторна, ексудативна, дисморна та функціональна діарея. Основні копрологічні синдроми. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються хронічною діареєю. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Основні захворювання та стани, що супроводжуються закрепами: синдром подразненої кишки, рак кишківника, аноректальні захворювання, гіпотиреоз, нейрогенні та психогенні розлади, порушення харчування, ситуаційні та ятрогенні закрепи. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються закрепами. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Тема 8**. Ведення хворого** з **жовтяницею**

Основні захворювання та стани, що супроводжуються жовтяницею: хронічні гепатити, цироз та рак печінки, гемолітичні анемії, жовчнокам'яна хвороба, рак головки підшлункової залози, рак фатерова соска, доброякісні гіпербілірубінемії. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються жовтяницею. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Ведення хворого з гепатомегалією та гепатолієнальним синдромом. Ведення хворого з **портальною гіпертензією і асцитом**

Основні захворювання та стани, що супроводжуються гепатомегалією та гепатолієнальним синдромом: захворювання паренхіми та судин печінки, в т.ч. хронічні гепатити, цироз та рак печінки, тромбоз печінкових вен; хвороби крові та кровотворних органів, зокрема, лейкемії, лімфогранульоматоз, еритремія; правошлуночкова серцева недостатність, в т.ч. при констриктивному перикардиті; хвороби накопичення, зокрема, гемахроматоз та ін. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого.

Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються гепатомегалією та гепатолієнальним синдромом. Показання до хірургічного лікування. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Ведення хворого з портальною гіпертензією і асцитом

Основні захворювання та стани, що приводять до розвитку портальної гіпертензії та асциту: цироз та пухлини печінки, правошлуночкова серцева недостатність, в т.ч. при констриктивному перикардиті, тромбоз печінкових вен, тромбоз ворітної вени або її гілок та тромбоз, стеноз, облітерація нижньої порожнистої вени на рівні або вище печінкових вен тощо. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються портальною гіпертензією та асцитом. Показання до ендоскопічного та хірургічного лікування (операції шунтування, трансплантація печінки). Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Змістовий модуль 4. Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в пульмонологічній клініці

Тема 9. Ведення хворого з легеневим інфільтратом, з хронічним кашлем, з кровохарканням

Основні захворювання та стани, що супроводжуються легеневим інфільтратом: пневмонія, інфільтративний туберкульоз легень, еозинофільний легеневий інфільтрат, інфаркт легені, рак легень, доброякісні пухлини легень, саркоїдоз легень, вогнищевий пневмосклероз. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне

лікування основних захворювань, що супроводжуються легеневим інфільтратом. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Ведення хворого з хронічним кашлем

Основні захворювання та стани, що супроводжуються кашлем: хронічне обструктивне захворювання легень, бронхіальна астма, туберкульоз легень, бронхоектатична хвороба, злоякісні пухлини легень і бронхів, пневмоконіози, лівошлуночкова серцева недостатність, гастроезофагеальна рефлюксна хвороба та синдром постназального затікання. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються кашлем. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Ведення хворого з кровохарканням

Основні захворювання та стани, що супроводжуються кровохарканням: злоякісні пухлини бронхів та легень, туберкульоз легень, пневмонія, бронхоектатична хвороба, абсцес легень, мітральний стеноз, інфаркт легені тощо. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються кровохарканням. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Тема 10. Ведення хворого з бронхообструктивним синдромом

Основні захворювання та стани, що супроводжуються бронхообструктивним синдромом: хронічне обструктивне захворювання легень, бронхіальна астма, пухлини трахеї, бронхів та середостіння. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та

медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються бронхо-обструктивним синдромом. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Тема 11. Ведення хворого з плевральним випотом

Основні захворювання та стани, що супроводжуються плевральним випотом: пневмонія, туберкульоз легень, злоякісні пухлини легень і плеври, серцева недостатність, гострий панкреатит, цироз печінки, нефротичний синдром, системні захворювання сполучної тканини, травми грудної клітки. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються плевральним випотом. Показання до плевральної пункції, можливі ускладнення. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Змістовий модуль 5. Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в гематологічній клініці

Тема 12. Ведення хворого з анемією

Диференційний діагноз при постгеморагічній, залізодефіцитній, B_{12}-дефіцитній, апластичній, гемолітичній анеміях. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування. Показання, протипоказання, методика і можливі ускладнення переливання компонентів крові та кровозамінників. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Тема 13. Ведення хворого з лейкоцитозом та лейкопенією. Ведення хворого з лімфаденопатією

Основні захворювання та стани, що супроводжуються лейкоцитозом: лімфоми, гострі і хронічні лімфоїдні та мієлоїдні лейкемії, інфекційний

мононуклеоз, реактивний лімфаденіт, саркоїдоз, метастатичне ураження, сепсис та лейкопенією: апластична та B_{12}-дефіцитна анемія, гострі лейкемії, системний червоний вовчак, СНІД. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються лейкоцитозом. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Ведення хворого з лімфаденопатією

Основні захворювання та стани, що супроводжуються лімфаденопатією: ходжкінські та неходжкінські злоякісні лімфоми, гострі та хронічні лімфоїдні та мієлоїдні лейкемії, інфекційний мононуклеоз, реактивний лімфаденіт, туберкульоз, саркоїдоз, метастатичне ураження, системні захворювання сполучної тканини, СНІД, сепсис. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються лімфаденопатією. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Тема 14. Ведення хворого з кровоточивістю

Основні захворювання та стани, що супроводжуються кровоточивістю: гемофілія, ідіопатична тромбоцитопенічна пурпура, злоякісні захворювання кровотворної системи, що супроводжуються тромбоцитопенією. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються геморагічним синдромом. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Змістовий модуль 6. Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в нефрологічній клініці

Тема 15. Ведення хворого з сечовим синдромом Ведення хворого з нефротичним синдромом.

Основні захворювання та стани, що супроводжуються сечовим синдромом: гострий та хронічний гломерулонефрити, тубулоінтерстиціальні захворювання нирок, пієлонефрит, цистит, уретрит, сечокам'яна хвороба, діабетична нефропатія, інфаркт нирки, туберкульоз нирок, гіпернефрома, геморагічний васкуліт. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються сечовим синдромом. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Ведення хворого з нефротичним синдромом

Основні захворювання та стани, що супроводжуються нефротичним синдромом: гострий та хронічний гломерулонефрити, амілоїдоз нирок, діабетична нефропатія, мієломна хвороба. Диференціально-діагностичне значення клінічних проявів і даних додаткових лабораторних та інструментальних методів дослідження. Алгоритм диференціальної діагностики. Тактика ведення хворого. Немедикаментозне та медикаментозне лікування основних захворювань, що супроводжуються нефротичним синдромом. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз і працездатність.

Тема 16. Ведення хворого з хронічною хворобою нирок

Поняття та класифікація хронічної хвороби нирок. Етіологічні фактори. Патогенез уражень органів та систем, їх клінічні прояви. Діагностичне значення лабораторних та інструментальних методів дослідження. Тактика ведення хворих, диференційоване немедикаментозне та медикаментозне лікування на різних стадіях. Нирковозамісна терапія: гемодіаліз,

трансплантація нирок. Показання та протипоказання, можливі ускладнення. Первинна та вторинна профілактика. Прогноз та працездатність.

Змістовий модуль 7. Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в ендокринологічній клініці

20 год/0,7 кредита (практичні заняття – 10 год, СРС – 10 год)

Тема 17. Ведення хворого з цукровим діабетом

Критерії діагностики цукрового діабету та інших категорій гіперглікемії. Показання та правила проведення глюкозотолерантного тесту. Діагностичне значення визначення глікованого гемоглобіну, глюкозурії, кетонурії. Критерії компенсації обміну речовин, досягнення нормоглікемії. Кетоацидотичні стани при цукровому діабеті. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, диференційний діагноз, лікування. Основні методи лікування цукрового діабету, дієтотерапія, дозоване фізичне навантаження, медикаментозна терапія, інсулінотерапія, навчання хворого, самоконтроль.

Ускладнення інсулінотерапії: гіпоглікемічні стани, алергія до інсуліну, постін'єкційні ліподистрофії, інсулінорезистентність, хронічне передозування інсуліну (синдром Сомоджі), інсулінові набряки.

Хронічні ускладнення цукрового діабету. Класифікація. Діабетична нефропатія, стадії розвитку, діагноз, диференційний діагноз, лікування та профілактика. Діабетична ретинопатія, стадії процесу, діагноз, профілактика та лікування. Діабетична нейропатія, класифікація, діагностика та лікування. Діабетична стопа, класифікація, діагностика, лікування.

Тема 18. Ведення хворого з основними захворюваннями щитоподібної залози

Поняття про ендемічний (нетоксичний) та вузлові форми зоба. Захворювання, що супроводжуються тиреотоксикозом. Обґрунтування діагнозу тиреотоксикозу. Медикаментозне, хірургічне лікування токсичного зоба. Хронічний тиреоїдит. Обґрунтування діагнозу автоімунного тиреоїдиту.

Вузлові форми зоба. Класифікація пухлин щитоподібної залози. Обґрунтування діагнозу раку щитоподібної залози.

Змістовий модуль 8. Невідкладні стани у клініці внутрішньої медицини

Тема 19. Тактика при зупинці кровообігу та дихання. Курація хворого з гострою серцевою недостатністю. Курація хворого з шоком

Стандарти ургентної діагностики та невідкладної допомоги на догоспітальному та госпітальному етапах. Алгоритми проведення серцево-легеневої реанімації. Медикаментозна підтримка. Тривала підтримка життя та тактика подальшого ведення хворих.

Критерії діагнозу, диференціальна діагностика та стандарти невідкладного лікування гострої серцевої недостатності на догоспітальному та госпітальному етапах. Тактика лікування в залежності від причини і клінічного варіанту. Первинна та вторинна профілактика.

Курація хворого з шоком

Критерії діагнозу, диференціальна діагностика та невідкладне лікування на догоспітальному та госпітальному етапах залежно від причини: гіповолемічний, кардіогенний, обструктивний, перерозподільчий, зокрема, анафілактичний, септичний шоки. Подальше ведення хворих.

Стани, зумовлені алергічними реакціями негайного типу (анафілактичний шок, набряк гортані, набряк Квінке): критерії діагнозу, стандарти невідкладного лікування на догоспітальному та госпітальному етапах. Вторинна профілактика.

Тема 20. Курація хворого з гіпертензивним кризом. Курація хворого з тромбоемболією легеневої артерії.

Критерії діагнозу неускладненого та ускладненого гіпертензивного кризів. Стандарти невідкладного лікування на догоспітальному та госпітальному етапах залежно від виду кризу та характеру ураження органів-мішеней. Профілактика кризів.

Курація хворого з тромбоемболією легеневої артерії

Критерії діагнозу, диференціальна діагностика та стандарти невідкладного лікування тромбоемболії легеневої артерії. Тактика лікування в залежності від тяжкості. Первинна та вторинна профілактика.

Тема 21. Курація хворого з гострим коронарним синдромом

Критерії діагнозу, диференціальна діагностика та стандарти невідкладного лікування на догоспітальному та госпітальному етапах. Тактика ведення хворого в залежності від варіанту гострого коронарного синдрому. Терапія, що покращує прогноз. Первинна та вторинна профілактика.

Тема 22. Курація хворого з пароксизмальними порушеннями серцевого ритму та порушенням провідності серця

Шлуночкова екстрасистолія високих градацій, суправентрикулярна (в тому числі при синдромі WPW) та шлуночкова пароксизмальна тахікардії, фібриляція та тріпотіння передсердь. Стандарти діагностики, диференціальна діагностика та невідкладне лікування на догоспітальному та госпітальному етапах. Тактика лікування в залежності від виду порушення серцевого ритму і стану гемодинаміки. Електроімпульсна терапія та електрокардіостимуляція. Рекомендації щодо профілактики.

Високостепеневі атріовентрикулярні блокади. Синдром Морганьї-Адамса-Стокса. Стандарти діагностики, диференціальна діагностика та невідкладне лікування на догоспітальному та госпітальному етапах. Тактика лікування. Рекомендації щодо профілактики.

Тема 23. Курація хворого з гострою дихальною недостатністю

Гостра дихальна недостатність (зокрема, вентиляційна, легенева, внаслідок порушень вентиляційно-перфузійних співвідношень): критерії діагнозу, диференціальна діагностика, стандарти невідкладного лікування на догоспітальному та госпітальному етапах залежно від причини і вираженості. Рекомендації щодо профілактики.

Тема 24. Курація хворого з гострою печінковою недостатністю. Курація хворого з олігоанурією

Клінічні особливості в залежності від етіології. Критерії діагнозу, диференціальна діагностика. Роль інструментальних та лабораторних методів обстеження. Стандарти невідкладної допомоги. Основні ускладнення та їх лікування. Гостра печінкова енцефалопатія. Диференціальна діагностика печінкової та уремічної ком. Штучні та біокомбіновані прилади для печінкової замісної терапії. Трансплантація печінки. Предиктори несприятливого прогнозу. Рекомендації щодо профілактики.

Курація хворого з олігоанурією

Стандарти діагностики та ведення хворих. Тактика ведення хворих в залежності від причини гострого ураження нирок (преренальні, ренальні, постренальні). Роль інструментальних та лабораторних методів обстеження. Консервативне лікування, показання для гемодіалізу. Рекомендації щодо профілактики.

Тема 25. Курація хворого з діабетичною та гіпоглікемічною комами, гострою недостатністю надниркових залоз та тиреотоксичним кризом

Етіологія та патогенез діабетичної (гіперглікемічної кетоацидотичної, гіперосмолярної некетоацидотичної, гіперлактацидемічної) коми. Клінічні особливості та варіанти перебігу. Діагноз та диференціальний діагноз. Алгоритм надання медичної допомоги хворим з діабетичною комою.

Гіпоглікемічна кома і гіпоглікемічний стан, основні причини, провокуючі чинники. Класифікація гіпоглікемій за ступенем важкості, діагностика. Лікування гіпоглікемії в залежності від ступеня важкості.

Етіологія та патогенез гострої недостатності надниркових залоз та тиреотоксичного кризу. Клінічні прояви, діагноз та диференційний діагноз. Алгоритм надання невідкладної допомоги.

Змістовий модуль 9. Фтизіатрія

30 год/1 кредит (практичні заняття – 15 год, СРС – 15 год)

Тема 1. Ведення хворих на туберкульоз

Індивідуальний підхід до пацієнта. Прихильність хворого на туберкульоз до лікування. Терапія під безпосереднім спостереженням

медичного працівника: лікування хворого на туберкульоз в стаціонарі та амбулаторних умовах. Стандарти лікування хворих на туберкульоз. Диференціальна діагностика легеневих дисемінацій, інфільтративних змін, вогнищевих та округлих тіней, порожнинних утворень у легенях. Додаткові лабораторні та інструментальні методи обстеження (прискорені культуральні методи виявлення МБТ – ВАСТЕК, Xpert MTB/RIF, генетичні лабораторні методи – тести ампліфікації нуклеїнових кислот (ПЛР), серологічні проби на туберкульоз, комп'терна томографія органів грудної клітки, фібробронхоскопія із забором промивних вод для мікроскопічного та культурального дослідження, трансторокальна/трансбронхіальна або відкрита пункційна біопсія легень, торакоскопія з біопсією плеври із забором ексудату для мікроскопічного та культурального дослідження). Вторинна профілактика туберкульозу.

Тема 2. Ведення хворих на хіміорезистентний туберкульоз

Клінічні прояви, симптоми й ознаки мультирезистентного туберкульозу та туберкульозу з поширеною медикаментозною резистентністю. Встановлення діагнозу медикаментозно-резистентного туберкульозу. Нові технологічні досягнення експрес-діагностики мультирезистентного туберкульозу. Тактика ведення хворих та стандарти лікування хворих на медикаментозно-резистентний туберкульоз. Результати лікування мультирезистентного туберкульозу. Хірургічне лікування мультирезистентного туберкульозу та туберкульозу з поширеною медикаментозною резистентністю. Рекомендації щодо профілактики хіміорезистентного туберкульозу.

Тема 3. Ведення хворих на туберкульоз у поєднанні з ВІЛ-інфекцією

Клінічна картина туберкульозу у ВІЛ-інфікованих хворих. Діагностика туберкульозу у ВІЛ-інфікованих, діагностика ВІЛ-інфекції у хворих на туберкульоз. Лікування ко-інфекції туберкульозу та ВІЛ: лікування туберкульозу, лікування ВІЛ-інфекції (поняття про синдром реконституції

імунітету). Профілактика туберкульозу у ВІЛ-інфікованих. Контроль над ко-інфекцією туберкульоз/ВІЛ. Впровадження профілактичної терапії ко-тримоксазолом для ВІЛ-інфікованих пацієнтів, хворих на туберкульоз.

Змістовий модуль 10. Неврологія

30 год/1 кредит (практичні заняття – 20 год, СРС – 10 год)

Тема 1. Курація дитини з епілептичними та неепілептичними пароксизмальними станами

Види і причини короткочасної втрати свідомості. Епілептичний напад. Неврогенна непритомність. Соматогенний синкопальний напад. Психогенний напад. Диференційна діагностика і лікувальна тактика. Роль інструментальних та лабораторних методів обстеження. Епілепсія. Діагностика епілептичного статусу, невідкладна допомога. Диференційований підхід до надання екстреної медичної допомоги при невідкладних станах при епілепсії у дітей.

Тема 2. Курація дитини з інфекційними та інфекційно-алергічними захворюваннями центральної нервової системи: менінгіт, енцефаліт.

Менінгеальний синдром. Методика дослідження менінгеальних знаків. Діагностика та диференційна діагностика різних видів менінгіту. Критерії діагностики енцефалітів (герпетичний, параінфекційний, післявакцинальний, аутоімунний). Диференційований підхід до надання екстреної медичної допомоги та принципи лікування.

Тема 3. Курація дитини з інфекційними та інфекційно-алергічними захворюваннями центральної і периферичної нервової системи: поліомієліт, мієліт, нейробореліоз, інфекційно-алергічні мононейропатії та полінейропатії

Поліомієліт, мієліт, нейробореліоз. Діагностика поліомієліту, мієліту, нейробореліозу. Інфекційно-алергічні мононейропатії та полінейропатії (синдром Гійєна-Барре, післядифтерійна полінейропатія, хронічна

демієлінізуюча полінейропатія). Диференційований підхід до надання екстреної медичної допомоги та принципи лікування.

Тема 4. Курація дитини з закритою черепно-мозковою травмою.

Сучасна класифікація закритої черепно-мозкової травми. Струс головного мозку. Забій головного мозку. Стиснення головного мозку підоболонковими гематомами. Патогенез, клінічні прояви, діагностика, лікування. Невідкладна допомога у разі закритої черепно-мозкової травми.

Змістовий модуль 11. Виробнича лікарська практика (професійне навчання) внутрішні хвороби

30 год/1 кредит (практичні заняття – 10 год, СРС – 20 год)

Тема 1. Принципи організації надання медичної допомоги в Україні. Курація хворого із захворюваннями серцево-судинної, дихальної систем. Опитування (збір скарг, анамнезу захворювання, опитування по органах і системах, збір анамнезу життя), об'єктивне обстеження хворих із захворюваннями серцево-судинної системи. Виділення провідного симптому або синдрому. Встановлення попереднього діагнозу. Призначення плану обстеження, інтерпретація результатів лабораторних та інструментальних методів дослідження. Діагностичні критерії. Проведення диференційного діагнозу, обгрунтування і встановлення клінічного діагнозу та призначення немедикаментозного та медикаментозного лікування, в тому числі прогноз-модифікуючого. Оцінка прогнозу, працездатність, профілактика. Ведення медичної документації. Виконання медичних маніпуляцій. Ведення щоденника.

Тема 2. Курація хворого із захворюваннями органів травлення, із захворюваннями крові, захворюваннями сечостатевої системи.Опитування (збір скарг, анамнезу захворювання, опитування по органах і системах, збір анамнезу життя), об'єктивне обстеження хворих із захворюваннями органів травлення. Виділення провідного симптому або

синдрому. Встановлення попереднього діагнозу. Призначення плану обстеження, інтерпретація результатів лабораторних та інструментальних методів дослідження. Діагностичні критерії. Проведення диференційного діагнозу, обгрунтування і встановлення клінічного діагнозу та призначення немедикаментозного та медикаментозного лікування. Оцінка прогнозу, працездатність, профілактика. Ведення медичної документації. Виконання медичних маніпуляцій. Ведення щоденника.

.

1. **Структура навчальної дисципліни**

Назви змістових модулів і тем	Кількість год					
	Денна форма					
	Усього	У тому числі				
		Л	П	Лаб.	Інд.	С.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1 (4 курс). Внутрішня медицина (гастроентерологія, гематологія, пульмонологія) в т.ч. ендокринологія, фтизіатрія, виробнича лікарська практика (професійне навчання) внутрішні хвороби						
Змістовий модуль 1. Гастроентерологія						
Тема 1. Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба. Диспепсія. Хронічний гастрит. Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки	9,8	2	5,8			2
Тема 2. Целіакія та інші ентеропатії. Запальні захворювання кишки. Синдром подразненої кишки	8,8	1	5,8			2
Тема 3. Жовчнокам'яна хвороба, хронічний холецистит та функціональні біліарні порушення	8,8	1	5,8			2
Тема 4. Хронічний гепатит Цироз печінки.	8,8	1	5,8			2
Тема 5. Хронічний панкреатит	8,8	1	5,8			2
Підготовка і написання історії хвороби	0,5					0,5
Разом за змістовим модулем 1	45,5	6	29			10,5
Змістовий модуль 2. Гематологія						
Тема 6. Анемії	8,8	1	5,8			2

Тема 7. Гострі лейкемії. Хронічні лейкемії. Гемофілії та тромбоцитопенічна пурпура	8,8	1	5,8			2
Разом за змістовим модулем 2	63,1	8	40,6			14,5
Змістовий модуль 3. Пульмонологія						
Тема 8. Хронічне обструктивне захворювання легень Бронхіальна астма.	9,6	2	5,6			2
Тема 9. Пневмонія	8,6	1	5,6			2
Тема 10. Плеврит	8,5	1	5,5			2
Разом за змістовим модулем 3	90	12	58			20,5
Змістовий модуль 4. Ендокринологія						
Тема 11. Цукровий діабет, класифікація, етіологія, патогенез, клініка, діагностика. Сучасні методи терапії цукрового діабету 1-го типу	7,5	0,5	4,0			3,0
Тема 12. Цукровий діабет 2-го типу, сучасні методи терапії. Гострі та хронічні ускладнення цукрового діабету	7,5	0,5	4,0			3,0
Тема 13. Захворювання щитоподібної та прищитоподібних залоз	8,0	1,0	4,0			3,0
Тема 14. Захворювання гіпоталамо-гіпофізарно-надниркової системи. Ожиріння	7,0		4,0			3,0
Разом за змістовим модулем 4	30	2	16			12
Змістовий модуль 5. Фтизіатрія						
Тема 15. Загальні питання фтизіатрії. Виявлення і діагностика туберкульозу	13	1	5			7
Тема 16. Клінічні варіанти перебігу туберкульозу	12		5			7
Тема 17. Загальні принципи і методи лікування хворих на туберкульоз	12	1	5			6
Тема 18. Інфекційний контроль та профілактик*а туберкульозу	11,5		5,5			6
Тема 19. Туберкульоз у поєднанні з ВІЛ-інфекцією, іншими захворюваннями. Ускладнення туберкульозу	11,5		5,5			6
Разом за змістовим модулем 5	60	2	26			32
Змістовий модуль 6. Виробнича лікарська практика (професійне навчання) внутрішні хвороби						

Тема 20. Принципи організації надання планової і невідкладної терапевтичної допомоги. Курація хворого із найбільш поширеними хворобами органів травлення.	11		5			6
Тема 21. Курація хворого найбільш поширеними хворобами крові та кровотворних органів.	12		5			7
Тема 22. Курація хворого із найбільш поширеними хворобами органів дихання.	12		5			7
Тема 23. Діагностика і надання екстреної медичної допомоги при невідкладних станах при захворюваннях органів дихання і травлення.	13		5			7
Разом за змістовим модулем 6	60		20			27
Усього год за модулем 1	240	16	120			100
Модуль 2 (5 курс). Внутрішня медицина в т.ч.: клінічна фармакологія, клінічна імунологія та алергологія						
Змістовий модуль 1. Кардіологія						
Тема 1. Атеросклероз	8,5		6,3			2
Тема 2. Есенціальна артеріальна гіпертензія	9,5	1	6,3			2
Тема 3. Вторинна артеріальна гіпертензія	8,5		6,3			2
Тема 4. Хронічні коронарні синдроми	9,5	1	6,3			2
Тема 5. Гострий коронарний синдром (нестабільна стенокардія, гострий інфаркт міокарда)	9,5	1	6,3			2
Тема 6. Порушення ритму серця	8,5		6,3			2
Тема 7. Порушення провідності серця	8,5		6,3			2
Тема 8. Легеневе серце. Тромбоемболія легеневої артерії	8,5	1	6,3			2
Тема 9. Вроджені вади серця у дорослих	8,5		6,3			2
Тема 10. Інфекційний ендокардит. Набуті вади серця	8,5		6,3			2
Тема 11. Міокардити та кардіоміопатії	8,5	1	6,3			1
Тема 12.Перикардити	8		6,3			1

Тема 13. Гостра і хронічна серцева недостатність	9,5	1	6,4		1	1
Підготовка і написання історії хвороби	2					2
Разом за змістовим модулем 1	114	6	82		1	25
Змістовий модуль 2. Ревматологія						
Тема 14. Гостра ревматична лихоманка. Системні хвороби сполучної тканини (системний червоний вовчак)	9	1	6,3			2
Тема 15. Системні хвороби сполучної тканини (системна склеродермія, полі-/дерматоміозит)	8,5		6,3			2
Тема 16. Системні васкуліти	8,5		6,3			2
Тема 17. Ревматоїдний артрит	9,5	1	6,3			2
Тема 18. Остеоартрит. Подагра	9		6,3			3
Тема 19. Спондилоартрити (аксіальний спондилоартрит, реактивні артрити)	9,5		6,5		1	2
Разом за змістовим модулем 2	54	2	38		1	13
Змістовий модуль 3. Нефрологія						
Тема 20. Гломерулонефрити. Амілоїдоз нирок	9,5	1	6,3			2
Тема 21. Пієлонефрити. Тубулоінтерстиціальний нефрит	9		6,3			1
Тема 22. Гостре пошкодження нирок. Хронічна хвороба нирок	11,5	1	7,4		1	1
Разом за змістовим модулем 3	27	2	20		1	4
Усього год за модулем 2	195	10	140		3	42
					45	
Модуль 3. Внутрішня медицина (в тому числі ендокринологія, Неврологія)						
Змістовий модуль 1. Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в кардіологічній клініці						
Тема 1. Ведення хворого з артеріальною гіпертензією	6,8		4,8			2
Тема 2. Ведення хворого з болем в грудній клітці та ділянці серця	5,8		4,8			1
Тема 3. Ведення хворого з порушеннями серцевого ритму та провідності	5,8		4,8			1
Тема 4. Ведення хворого з хронічною серцевою недостатністю	6,8		4,8		1	1

Підготовка і написання історії хвороби	1					1
Разом за змістовим модулем 1	26,2		19,2		1	6
Змістовий модуль 2. Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в ревматологічній клініці						
Тема 5. Ведення хворого з болем у спині та кінцівках Ведення хворого з суглобовим синдромом.	6,4		4,8			1,6
Разом за змістовим модулем 2	32,6		24			7,6
Змістовий модуль 3. Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в гастроентерологічній клініці						
Тема 6. Ведення хворого з диспепсією. Ведення хворого з болем в животі	7,9		4,8			3,1
Тема 7. Ведення хворого з хронічною діареєю та закрепами	7,9		4,8			3,1
Тема 8. Ведення хворого з жовтяницею Ведення хворого з гепатомегалією та гепатолієнальним синдромом, з портальною гіпертензією і асцитом	7,9		4,8			3,1
Разом за змістовим модулем 3	56,3		38,4		1	11,4
Змістовий модуль 4. Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в пульмонологічній клініці						
Тема 11. Ведення хворого з легеневим інфільтратом. Ведення хворого з хронічним кашлем, з кровохарканням	6,4		4,8			2
Тема 12. Ведення хворого з бронхообструктивним синдромом	5,7		4,8			1,3
Тема 13. Ведення хворого з плевральним випотом	6,9		4,8		1	1,5
Разом за змістовим модулем 4	75,3		52,8		1	16,2
Змістовий модуль 5. Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в гематологічній клініці						
Тема 14. Ведення хворого з анемією	6,8		4,8			2
Тема 15. Ведення хворого з лімфаденопатією Ведення хворого з лейкоцитозом та лейкопенією.	6,1		4,8			1,3
Тема 16. Ведення хворого з кровоточивістю	7,3		4,8		1	1,5
Разом за змістовим модулем 5	95,5		67,2		1	21,2
Змістовий модуль 6. Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в нефрологічній клініці						

Тема 17. Ведення хворого з сечовим синдромом. Ведення хворого з нефротичним синдромом	6,4		4.4			1
Тема 18. Ведення хворого з хронічною хворобою нирок	5,6		4,4			1,2
Разом за змістовим модулем 6	11		8,8			2,2
Змістовий модуль 7. Ведення хворих із основними симптомами та синдромами в ендокринологічній клініці						
Тема 19. Ведення хворого з цукровим діабетом	10		5			5
Тема 20. Ведення хворого з основними захворюваннями щитоподібної залози	10		5			5
Тема 21. Курація хворого з діабетичною та гіпоглікемічною комами, гострою недостатністю надниркових залоз та тиреотоксичним кризом.	10		4			6
Разом за змістовим модулем 7	30		14			16
Змістовий модуль 8. Невідкладні стани у клініці внутрішньої медицини						
Тема 22. Тактика при зупинці кровообігу та дихання. Курація хворого з гострою серцевою недостатністю. Курація хворого з шоком	5		4.4			0,6
Тема 23. Курація хворого з гіпертензивним кризом Курація хворого з тромбоемболією легеневої артерії.	5		4,4			0,6
Тема 24. Курація хворого з гострим коронарним синдромом	5		4,4			0,6
Тема 25 Курація хворого з пароксизмальними порушеннями серцевого ритму та порушенням провідності серця	5		4,4			0,6
Тема 26. Курація з гострою дихальною недостатністю	5		4,4			0,6
Тема 27. Курація хворого з гострою печінковою недостатністю. Курація хворого з олігоанурією	5		4,4			0,6
Разом за змістовим модулем 8	35		30,8			4,2
Змістовий модуль 9. Фтизіатрія						
Тема 28. Ведення хворих на туберкульоз	**10**		5			5

Тема 29. Ведення хворих на хіміорезистентний туберкульоз	10		5			5
Тема 30. Ведення хворих на туберкульоз у поєднанні з ВІЛ-інфекцією	10		5			5
Разом за змістовим модулем 9	30		15			15
Змістовий модуль 10. Неврологія						
Тема 31. Курація дитини з епілептичними та неепілептичними пароксизмальними станами	7,5		5			2,5
Тема 32. Курація дитини з інфекційними та інфекційно-алергічними захворюваннями центральної нервової системи: менінгіт, енцефаліт.	7,5		5			2,5
Тема 33. Курація дитини з інфекційними та інфекційно-алергічними захворюваннями центральної і периферичної нервової системи: поліомієліт, мієліт, нейробореліоз, інфекційно-алергічні мононейропатії та полінейропатії	7,5		5			2,5
Тема 34. Курація дитини з закритою черепно-мозковою травмою.	7,5		5			2,5
Разом за змістовим модулем 10	30		20			10
Змістовий модуль 11. Виробнича лікарська практика (професійне навчання) внутрішні хвороби						
Тема 36. Принципи організації надання медичної допомоги в Україні. Курація хворого із захворюваннями серцево-судинної, дихальної систем.	15		5			10
Тема 37. Курація хворого із захворюваннями органів травлення, із захворюваннями крові, захворюваннями сечостатевої системи.	15		5			10
Разом за змістовим модулем 11	30		10			20
Підсумковий контроль			4,4			
Усього за модулем 3	270		169		101	
Усього з дисципліни	705	26	455		8	242
					250	

2. **Теми лекцій**

№ з/п	Назва теми	Кількість год
Модуль 1 (4 курс). Внутрішня медицина (гастроентерологія, гематологія, пульмонологія) в т.ч. ендокринологія, фтизіатрія, виробнича лікарська практика (професійне навчання) внутрішні хвороби		
1.	Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба	1
2.	Хронічний гастрит	1
3.	Запальні захворювання кишечника	1
4.	Хронічний холецистит, жовчнокам'яна хвороба	1
5.	Хронічний гепатит. Цироз печінки.	1
6.	Хронічний панкреатит	1
7.	Анемії	1
8.	Гострі лейкемії	1
9.	Хронічне обструктивне захворювання легень	1
10.	Бронхіальна астма	1
11.	Пневмонія	1
12.	Інфекційно-деструктивні захворювання легень. Бронхоектатична хвороба	1
13.	Цукровий діабет	1
14.	Захворювання щитоподібної залози	1
15.	Загальні питання фтизіатрії. Виявлення і діагностика туберкульозу	1
16.	Загальні принципи і методи лікування хворих на туберкульоз. Пріоритет амбулаторному лікуванню	1
Разом за модулем 1		16
Модуль 2 (5 курс). Внутрішня медицина (кардіологія, ревматологія, нефрологія)		
1.	Артеріальна гіпертензія	1
2.	Хронічні коронарні синдроми	1
3.	Гострий коронарний синдром	1
4.	Легеневе серце. Тромбоемболія легеневої артерії	1
5.	Міокардити. Кардіоміопатії	1
6.	Хронічна серцева недостатність	1
7.	Системні хвороби сполучної тканини	1
8.	Ревматоїдний артрит	1
9.	Гломерулонефрити	1
10.	Хронічна хвороба нирок	1
Разом за модулем 2		10
Усього з дисципліни		26

3. **Теми семінарських занять**

№ з/п	Назва теми	Кількість год
1		
2		

4. **Теми практичних занять**

№ з/п	Назва теми	Кількість год
Модуль 1 (4 курс). Внутрішня медицина (гастроентерологія, гематологія, пульмонологія), в т.ч. ендокринологія, фтизіатрія, виробнича лікарська практика (професійне навчання) внутрішні хвороби		
1.	Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба Хронічний гастрит. Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки	5,8
2.	Целіакія та інші ентеропатії. Запальні захворювання кишечника. Синдром подразненої кишки	5,8
3.	Жовчнокам'яна хвороба, хронічний холецистит та функціональні порушення біліарного тракту	5,8
4.	Хронічний гепатит. Цироз печінки	5,8
5.	Хронічний панкреатит	5,8
6.	Анемії	5,8
7.	Гострі та хронічні лейкемії. Гемофілії та тромбоцитопенічна пурпура	5,8
8.	Хронічне обструктивне захворювання легень. Бронхіальна астма	5,8
9.	Пневмонія	5,8
10.	Плеврити	5,8
11.	Цукровий діабет, класифікація, етіологія, патогенез, клініка, діагностика. Сучасні методи терапії цукрового діабету 1-го типу	4,5
12.	Цукровий діабет 2-го типу, сучасні методи терапії. Гострі та хронічні ускладнення цукрового діабету	4,5

13.	Захворювання щитоподібної та прищитоподібних залоз	4,5
14.	Захворювання гіпоталамо-гіпофізарно-надниркової системи. Ожиріння	4,5
15.	Загальні питання фтизіатрії. Виявлення і діагностика туберкульозу	5,6
16.	Клінічні варіанти перебігу туберкульозу	5,6
17.	Загальні принципи і методи лікування хворих на туберкульоз	5,6
18.	Інфекційний контроль та профілактика туберкульозу	5,6
19.	Туберкульоз у поєднанні з ВІЛ-інфекцією, іншими захворюваннями. Ускладнення туберкульозу	5,6
20.	Принципи організації надання планової і невідкладної терапевтичної допомоги	4
21.	Курація хворого із найбільш поширеними хворобами органів травлення	4
22.	Курація хворого із найбільш поширеними хворобами крові та кровотворних органів	4
23.	Курація хворого із найбільш поширеними хворобами органів дихання	4
24.	Діагностика і надання екстреної медичної допомоги при невідкладних станах при захворюваннях органів дихання і травлення.	4
Разом за модулем 1		120
Модуль 2 (5 курс). Внутрішня медицина (кардіологія, ревматологія, нефрологія)		
1.	Атеросклероз	6,5
2.	Есенціальна артеріальна гіпертензія	6,5
3.	Вторинні артеріальні гіпертензії	6,5
4.	Хронічні коронарні синдроми	6,5
5.	Гострий коронарний синдром (нестабільна стенокардія, гострий інфаркт міокарда)	6,5
6.	Порушення ритму серця	6,5
7.	Порушення провідності серця	6,5
8.	Легеневе серце. Тромбоемболія легеневої артерії	6,5
9.	Вроджені вади серця у дорослих	6,5
10.	Інфекційний ендокардит. Набуті вади серця	6,5
11.	Міокардити та кардіоміопатії	6,5
12.	Перикардити	6,5

13.	Гостра і хронічна серцева недостатність	6,5
14.	Гостра ревматична лихоманка. Системні захворювання сполучної тканини (системний червоний вовчак)	6,5
15.	Системні захворювання сполучної тканини (системна склеродермія, полі-/дерматоміозит)	6,5
16.	Системні васкуліти	6,5
17.	Ревматоїдний артрит	6,5
18.	Остеоартрит. Подагра	6,0
19.	Спондилоартрити (аксіальний спондилоартрит, реактивні артрити)	6,0
20.	Гломерулонефрити. Амілоїдоз нирок	6,0
21.	Пієлонефрити. Тубулоінтерстиціальний нефрит	6,0
22.	Гостре пошкодження нирок Хронічна хвороба нирок	6,0
Разом за модулем 2		140
Модуль 3 (6 курс). Внутрішня медицина, в тому числі фтизіатрія; ендокринологія; невідкладні стани в неврології; виробнича лікарська практика (професійне навчання) внутрішні хвороби		
1.	Ведення хворого з артеріальною гіпертензією	4,8
2.	Ведення хворого з болем в грудній клітці та ділянці серця	4,8
3.	Ведення хворого з порушеннями серцевого ритму та провідності	4,8
4.	Ведення хворого з хронічною серцевою недостатністю	4,8
5.	Ведення хворого з болем у спині та кінцівках. Ведення хворого з суглобовим синдромом	4,8
6.	Ведення хворого з диспепсією. Ведення хворого з болем в животі	4,8
7.	Ведення хворого з хронічною діареєю і закрепами	4,8
8.	Ведення хворого з жовтяницею. Ведення хворого з гепатомегалією та гепатолієнальним синдромом. Ведення хворого з портальною гіпертензією і асцитом	4,8
9.	Ведення хворого з легеневим інфільтратом, з хронічним кашлем, з кровохарканням	4,8
10.	Ведення хворого з бронхообструктивним синдромом	4,8
11.	Ведення хворого з плевральним випотом	4,8
12.	Ведення хворого з анемією	4,8
13.	Ведення хворого з лімфаденопатією, з лейкоцитозом і лейкопенією	4,8
14.	Ведення хворого з кровоточивістю	4,8
15.	Ведення хворого з сечовим, нефротичним синдромом	4,8
16.	Ведення хворого з хронічною хворобою нирок	4,8
17.	Ведення хворого з цукровим діабетом	5,0

18.	Ведення хворого з основними захворюваннями щитоподібної залози	5,0
21.	Тактика при зупинці кровообігу та дихання Курація хворого з гострою серцевою недостатністю, з шоком	4,4
22.	Курація хворого з гіпертензивним кризом, з тромбоемболією легеневої артерії	4,4
23.	Курація хворого з гострим коронарним синдромом	4,4
25.	Курація хворого з пароксизмальними порушеннями серцевого ритму та порушенням провідності серця	4,4
26.	Курація з гострою дихальною недостатністю	4,4
27.	Курація хворого з гострою печінковою недостатністю, з олігоанурією	4,4
28.	Ведення хворих з цукровим діабетом	5,0
	Ведення хворих з основними захворюваннями щитоподібної залози	4,0
	Курація хворого з діабетичною та гіпоглікемічною комами, гострою недостатністю надниркових залоз та тиреотоксичним кризом	5,0
29.	Курація дитини з епілептичними та неепілептичними пароксизмальними станами	5,0
30.	Курація дитини з інфекційними та інфекційно-алергічними захворюваннями центральної нервової системи: менінгіт, енцефаліт.	5,0
31.	Курація дитини з інфекційними та інфекційно-алергічними захворюваннями центральної і периферичної нервової системи: поліомієліт, мієліт, нейробореліоз, інфекційно-алергічні мононейропатії та полінейропатії	5,0
32.	Курація дитини з закритою черепно-мозковою травмою.	5,0
32.	Принципи організації надання медичної допомоги в Україні. Курація хворого із захворюваннями серцево-судинної, дихальної систем.	5
36.	Курація хворого із захворюваннями органів травлення, із захворюваннями крові, захворюваннями сечостатевої системи.	5
Усього за модуль 3		169
Усього з дисципліни		455

5. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість год
1		
2		

6. **Самостійна робота**

№ з/п	Назва теми	Кіль кість год
Модуль 1 (4 курс). Внутрішня медицина (гастроентерологія, гематологія, пульмонологія) в т.ч. ендокринологія, фтизіатрія, виробнича лікарська практика (професійне навчання) внутрішні хвороби		
1.	- Підготовка до практичного заняття за темою №1 «Гастроезофагеальна рефлюксна хвороба», «Диспепсія. Хронічний гастрит», «Пептична виразка шлунка та дванадцятипалої кишки» - Опанування навичками трактування даних 24-годного стравохідного pH-моніторингу за темою - Опанування навичками трактування ендоскопічної картини стравоходу за темою. - Опанування навичками трактування дослідження кислотоутворення (внутрішньошлункова топографічна експрес pH-метрія) - Опанування навичками трактування результатів езофагогастродуоденоскопії з біопсією за темою.	2
2.	Підготовка до практичного заняття за темою №2 «Целіакія та інші ентеропатії», «Запальні захворювання кишечника. Синдром подразненої кишки» - Опанування навичками трактування результатів імуноферментного визначення антитіл до тканинної трансглутамінази та до пептидів гліадину при целіакії (метод ELISA), водневих тестів. Опанування навичками трактування ендоскопічної картини товстої кишки за темою - Опанування навичками трактування результатів фекального кальпротектину.	2
3.	- Підготовка до практичного заняття за темою №3 «Жовчнокам'яна хвороба, хронічний холецистит та функціональні порушення біліарного тракту» - Опанування навичками інтерпретації даних УЗД печінки, жовчних протоків та жовчного міхура за темою.	2

4.	- Підготовка до практичного заняття за темою №4 «Хронічний гепатит», «Цироз печінки» - Опанування навичками інтерпретації даних загального та біохімічного аналізу крові (загальний білок, білкові фракції, білірубін та його фракції, активність АЛТ, АСТ, лужної фосфатази АЛТ, АСТ, ГГТП, ЛФ, білірубін та його фракції, білки та білкові фракції, глюкоза, коагулограма) - Опанування навичками оцінки результатів серологічного дослідження крові (сироваткові маркери вірусних і аутоімунних гепатитів; полімеразна ланцюгова реакція, якісний і кількісний аналіз; генотипування вірусу).	2
5.	- Підготовка до практичного заняття за темою №5 «Хронічний панкреатит» - Опанування навичками інтерпретації даних загального аналізу крові, сечі (а-амілаза), біохімічного аналізу крові (еластаза 1, α-амілаза), аналізу кала на фекальну еластазу 1 - Опанування навичками оцінки результатів дослідження вуглеводного обміну (глюкоза, інсулін, С-пептид, панкреатичний поліпептид, глюкагон крові; проба із цукровим навантаженням, галактозою, Д-ксилозою).	2
	- Підготовка і написання історії хвороби	1
6.	- Підготовка до практичного заняття за темою №6 «Анемії» - Опанування навичками інтерпретації загального аналізу крові - Опанування навичками трактування результатів дослідження обміну заліза (залізо сироватки, загальна залізозв'язуюча здатність сироватки, насичення трансферину залізом, рівень феритину) - Опанування навичками оцінки даних пунктату кісткового мозку.	1
7.	- Підготовка до практичного заняття за темою №7 «Гострі та хронічні лейкемії», «Гемофілії та тромбоцитопенічна пурпура» - Опанування навичками інтерпретації загального аналізу крові - Опанування методики визначення групи крові - Опанування навичками інтерпретації коагулограми при гемофілії.	2
8.	- Підготовка до практичного заняття за темою №8 «Хронічне обструктивне захворювання легень», «Бронхіальна астма» - Опанування навичками інтерпретації аналізу мокротиння (мікроскопічне, бактеріологічне, бактеріоскопічне дослідження), визначення чутливості до антибіотиків - Опанування навичками інтерпретації показників функції зовнішнього дихання за темою.	2

9.	- Підготовка до практичного заняття за темою №9 «Пневмонія» - Опанування навичками інтерпретації аналізу мокротиння (мікроскопічне, бактеріологічне, бактеріоскопічне дослідження), визначення чутливості до антибіотиків - Опанування навичками інтерпретації даних сонографії та рентгенографії органів грудної порожнини у двох проекціях за темою.	2
10.	- Підготовка до практичного заняття за темою №10 «Плеврит» - Опанування навичками інтерпретації даних сонографії та рентгенографії органів грудної порожнини за темою - Опанування навичками інтерпретації аналізу плевральної рідини (мікроскопічне, бактеріологічне і бактеріоскопічне дослідження).	2
11	- Підготовка до практичного заняття за темою №11 «Цукровий діабет, класифікація, етіологія, патогенез, клініка, діагностика. Сучасні методи терапії цукрового діабету 1-го типу» - Опанування навичками аналізувати дані лабораторних методів дослідження (тест толерантності до глюкози, глікемічний профіль, С-пептид, HbA1c, ліпіди) за темою - Опанування навичками інтерпретування глікемічного профілю, рівню глікованого гемоглобіну, призначення препаратів інсуліну, виписування рецептів на основні препарати інсуліну за темою.	3
12	- Підготовка до практичного заняття за темою №12 «Цукровий діабет 2-го типу, сучасні методи терапії. Гострі та хронічні ускладнення цукрового діабету» - Опанування навичками інтерпретування глікемічного профілю, рівню глікованого гемоглобіну, призначення та виписування рецептів на основні цукрознижувальні препарати за темою - Опанування навичками надання медичної допомоги хворим з кетоацидозом, при діабетичній кетоацидотичній та гіпоглікемічній комах за темою.	3
13	- Підготовка до практичного заняття за темою №13 «Захворювання щитоподібної та прищитоподібних залоз» - Опанування навичками трактування даних гормонального обстеження щитоподібної та при щитоподібних залоз (ПТГ, ТТГ, $T_{3в}$, $T_{4в}$, кальцитонін, АТПО, антитіла до рецепторів ТТГ, тиреоглобулін) за темою.	3

14.	- Підготовка до практичного заняття за темою №14 «Захворювання гіпоталамо-гіпофізарно-наднирникової системи. Ожиріння» - Опанування навичками трактування даних гормонального обстеження надниркових залоз (АКТГ, кортизол, альдостерон та метанефрини у сечі) за темою - Опанування навичками трактування даних гормонального обстеження (СТГ, ІФР-1, пролактин, гонадотропіни, вазопресин) та аналізу сечі за Зимницьким за темою - Опанування навичками визначення ступеня ожиріння за ІМТ за темою.	3
15.	- Підготовка до практичного заняття за темою №15 «Загальні питання фтизіатрії. Виявлення і діагностика туберкульозу» - Опанування навичками визначення груп ризику туберкульозу - Опанування навичками проведення скринінгового опитування стосовно симптомів, що можуть свідчити про туберкульоз - Опанування навичками складання маршруту пацієнтів з симптомами, що можуть свідчити про туберкульоз, на етапі первинної медичної допомоги - Опанування навичками інтерпретації тесту вивільнення інтерферону гамма, результатів дослідження мокротиння за методом мазка, культурального дослідження і молекулярно-генетичних тестів, тесту LF-LAM.	7
16.	- Підготовка до практичного заняття за темою №16 «Клінічні варіанти перебігу туберкульозу» - Опанування навичками інтерпретації тесту вивільнення інтерферону гамма, результатів дослідження мокротиння за методом мазка, культурального дослідження і молекулярно-генетичних тестів, тесту LF-LAM - - Опанування навичками інтерпретації даних рентгенографії органів грудної порожнини у двох проекціях за темою.	7
17.	- Підготовка до практичного заняття за темою №17 «Загальні принципи і методи лікування хворих на туберкульоз» - Складання алгоритму лікування туберкульозу на первинній ланці медичної допомоги - Опанування навичками виявлення та подолання побічних ефектів хіміотерапії туберкульозу - Опанування навичками формування прихильності до лікування у пацієнтів.	6

18.	- Підготовка до практичного заняття за темою №18 «Інфекційний контроль та профілактика туберкульозу» - Опанування навичками правильного користування засобами індивідуального захисту органів дихання - Опанування методикою проведення туберкулінової шкірної проби - Опанування навичками інтерпретації туберкулінової шкірної проби.	6
19.	- Підготовка до практичного заняття за темою №19 «Туберкульоз у поєднанні з ВІЛ-інфекцією, іншими захворюваннями. Ускладнення туберкульозу» - Складання алгоритму діагностики туберкульозу у ВІЛ-позитивного хворого на амбулаторному прийомі - Опанування навичками інтерпретації тесту вивільнення інтерферону гамма, результатів дослідження мокротиння за методом мазка, культурального дослідження і молекулярно-генетичних тестів, тесту LF-LAM - Опанування навичками інтерпретації даних рентгенографії органів грудної порожнини у двох проекціях за темою.	6
20.	- Підготовка до практичного заняття за темою №20 «Принципи організації надання планової і невідкладної терапевтичної допомоги» Підготовка до практичного заняття за темою №21 «Курація хворого із найбільш поширеними хворобами органів травлення» - Опанування навичками ведення медичної документації -	8
21	- Підготовка до практичного заняття за темою №22 «Курація хворого із найбільш поширеними хворобами крові та кровотворних органів»	8
22	- Підготовка до практичного заняття за темою №23 «Курація хворого із найбільш поширеними хворобами органів дихання» - Підготовка до практичного заняття за темою «Діагностика і надання екстреної медичної допомоги при невідкладних станах при захворюваннях органів дихання і травлення»	8
7.	- Виконання індивідуальних завдань	4
8.	- Разом за модулем 1	104
9.		
	.	2
Модуль 2 (5 курс). Внутрішня медицина		
1.	- Підготовка до практичного заняття за темою №1 «Атеросклероз» - Опанування навичками аналізу ліпідного спектру крові.	2

2.	- Підготовка до практичного заняття за темою №2 «Есенціальна артеріальна гіпертензія» - Опанування методикою вимірювання артеріального тиску - Опанування методикою реєстрації ЕКГ та навичками інтерпретації ЕКГ і ЕхоКГ за темою.	2
3.	- Підготовка до практичного заняття за темою №3 «Вторинні артеріальні гіпертензії» - Опанування навичками трактування даних допплерЕхоКГ за темою - Опанування навичками інтерпретації ЕКГ за темою.	2
4.	- Підготовка до практичного заняття за темою №4 «Хронічні коронарні синдроми» - Опанування навичками інтерпретації ЕКГ за темою.	2
5.	- Підготовка до практичного заняття за темою №5 «Гострий коронарний синдром (нестабільна стенокардія, гострий інфаркт міокарда)» - Опанування навичками інтерпретації ЕКГ за темою. Опанування навичками аналізу біохімічних показників крові (маркери некрозу міокарда).	2
6.	- Підготовка до практичного заняття за темою №6 «Порушення ритму серця» Порушення провідності серця» - Опанування навичками інтерпретації ЕКГ за темою.	2
7.	- Підготовка до практичного заняття за темою №8 «Легеневе серце. Тромбоемболія легеневої артерії» - Опанування навичками трактування даних ЕхоКГ за темою - Опанування навичками аналізу коагулограми, D-димеру.	2
8.	- Підготовка до практичного заняття за темою №9 «Вроджені вади серця у дорослих» - Опанування навичками трактування даних допплер-ЕхоКГ за темою - Опанування трактування даних рентгенологічного дослідження органів грудної клітки за темою Опанування навичками інтерпретації ЕКГ за темою.	2

9.	- Підготовка до практичного заняття за темою №10 «Інфекційний ендокардит. Набуті вади серця» - Опанування навичками трактування даних допплер-ЕхоКГ за темою - Опанування трактування даних рентгенологічного дослідження органів грудної клітки за темою - Опанування навичками інтерпретації ЕКГ за темою - Опанування навичками трактування мікробіологічного дослідження крові - Опанування навичками трактування даних біохімічного дослідження крові (гострофазові показники, загальний білок та білкові фракції, прокальцитонін).	2
10.	- Підготовка до практичного заняття за темою №11 «Міокардити та кардіоміопатії» - Опанування навичками трактування даних допплер-ЕхоКГ за темою - Опанування навичками трактування даних біохімічного дослідження крові (гострофазові показники, загальний білок та білкові фракції).	2
11.	- Підготовка до практичного заняття за темою №12 «Перикардити» - Опанування навичками трактування даних біохімічного дослідження крові (гострофазові показники, загальний білок та білкові фракції).	2
12.	- Підготовка до практичного заняття за темою №13 «Гостра і хронічна серцева недостатність» - Опанування навичками трактування даних допплер-ЕхоКГ за темою - Опанування навичками трактування біохімічного дослідження крові (мозковий натрійуретичний пептид).	2
13.	Курація хворого з написанням історії хвороби	2
14.	- Підготовка до практичного заняття за темою №14 «Гостра ревматична лихоманка. Системні захворювання сполучної тканини (системний червоний вовчак)» - Опанування навичками трактування біохімічного дослідження крові (гострофазові показники, АСЛ-О, загальний білок та білкові фракції) - Опанування навичками трактування даних імунологічного дослідження крові (ANA, dsDNA, Sm-антиген).	2

15.	- Підготовка до практичного заняття за темою №15 «Системні захворювання сполучної тканини (системна склеродермія, полі-/дерматоміозит)» - Опанування навичками трактування біохімічного дослідження крові (гострофазові показники, загальний білок та білкові фракції, КФК) - Опанування навичками трактування даних імунологічного дослідження крові (SCL-70, Jo-1).	2
16.	- Підготовка до практичного заняття за темою №16 «Системні васкуліти» - Опанування навичками трактування даних лабораторного дослідження крові (гострофазові показники, загальний білок та білкові фракції, креатинін, pANCA, cANCA, Hbs Ag.	2
17.	- Підготовка до практичного заняття за темою №17 «Ревматоїдний артрит» - Опанування навичками трактування даних імунологічного дослідження крові (РФ, анти-ЦЦП) - Опанування навичками трактування рентгенологічного дослідження суглобів за темою.	2
18.	- Підготовка до практичного заняття за темою №18 «Остеоартрит. Подагра» - Опанування навичками трактування рентгенологічного дослідження суглобів за темою - Опанування навичками трактування серологічного аналізу крові.	2
19.	- Підготовка до практичного заняття за темою №19 «Спондилоартрити (аксіальний спондилоартрит, реактивні артрити)» - Опанування навичками трактування серологічного дослідження крові - Опанування навичками трактування рентгенологічного дослідження суглобів, сакроіліального сполучення за темою.	2
20.	- Підготовка до практичного заняття за темою №20 «Гломерулонефрити. Амілоїдоз нирок» - Опанування навичками трактування даних лабораторних методів дослідження (загальний аналіз сечі, добова протеїнурія, загальний аналіз крові, загальний білок та білкові фракції, креатинін, швидкість клубочкової фільтрації, холестерин, електроліти крові) - Опанування навичками трактування даних УЗД нирок за темою.	2

22.	- Підготовка до практичного заняття за темою №21 «Пієлонефрити. Тубулоінтерстиціальний нефрит» - Опанування навичками трактування даних лабораторних методів дослідження (загальний аналіз сечі, аналіз сечі за Нечипоренко та Зимницьким, мікробіологічне дослідження сечі, креатинін, швидкість клубочкової фільтрації, сечова кислота).	2
23.	- Підготовка за темою практичного заняття №22 «Гостре пошкодження нирок. Хронічна хвороба нирок» - Опанування навичками трактування даних лабораторних методів дослідження (загальний аналіз сечі, загальний аналіз крові, загальний білок та білкові фракції, креатинін, швидкість клубочкової фільтрації, електроліти крові).	1
24.	Виконання індивідуальних завдань	3
Разом за модулем 2		45
Модуль 3 (6 курс). Внутрішня медицина, в тому числі фтизіатрія; ендокринологія; невідкладні стани в неврології; виробнича лікарська практика (професійне навчання) внутрішні хвороби)		
1.	Підготовка до практичного заняття за темою №1 «Ведення хворого з артеріальною гіпертензією» - Удосконалення методики реєстрації та інтерпретації ЕКГ, вимірювання артеріального тиску та інтерпретації отриманих даних за темою. - Удосконалення трактування даних лабораторних методів дослідження (креатинін крові, швидкість клубочкової фільтрації, електроліти крові).	2
2.	- Підготовка до практичного заняття за темою №2 «Ведення хворого з болем в грудній клітці та ділянці серця» - Удосконалення інтерпретації ЕКГ і результатів тесту з дозованим фізичним навантаженням за темою - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів обстеження (ліпідний спектр крові).	1
3.	- Підготовка до практичного заняття за темою №3 «Ведення хворого з порушенням ритму серця та провідності» - Удосконалення інтерпретації ЕКГ при порушеннях ритму серця за темою - Удосконалення інтерпретації даних лабораторних методів дослідження (коагулограма).	1
4.	- Підготовка до практичного заняття за темою №5 «Ведення хворого з хронічною серцевою недостатністю» - Удосконалення інтерпретації даних допплерЕхоКГ за темою - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів дослідження (аналіз асцитичної рідини, коагулограма, креатинін крові, швидкість клубочкової фільтрації, електроліти крові, концентрація натрійуретичного пептиду в крові).	2
5.	Підготовка і написання історії хвороби	1

6.	- Підготовка до практичного заняття за темою №5 «Ведення хворого з болем у спині та кінцівках, з суглобовим синдромом » - Удосконалення трактування даних рентгенологічного дослідження хребта, органів грудної клітки та сакроілеальних з'єднань за темою - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів дослідження (показники імунного статусу, HLA-B27, КФК).	1,6
7.	- Підготовка до практичного заняття за темою №6 «Ведення хворого з диспепсією з болем в животі, » - Удосконалення трактування даних дослідження секреторної функції шлунку (топографічна експрес pH-метрія).	1
8.	- Підготовка до практичного заняття за темою №7 «Ведення хворого з хронічною діареєю і закрепами» - Удосконалення трактування даних ендоскопічного дослідження травного тракту (колоноскопія) за темою - Удосконалення трактування результатів дихальних тестів (з 13С-сечовиною, 13С-тригліцеридами, 13С-крохмалем, 13С-лактозою та водневого тесту з глюкозою і лактулозою) - Удосконалення трактування визначення фекальної еластази-1.	1
9.	- Підготовка до практичного заняття за темою №8. «Ведення хворого з гепатомегалією та гепатолієнальним синдромом, з портальною гіпертензією і асцитом» - Удосконалення трактування результатів біохімічного дослідження крові (загальний білірубін та його фракції, альбумін, трансамінази сироватки крові, загальний білок крові та його фракції, лужна фосфатаза, альфа-амілаза, ГГТП) - Удосконалення трактування даних ультразвукового дослідження органів черевної порожнини за темою.	1,4
10.	- Підготовка до практичного заняття за темою №9 «Ведення хворого з легеневим інфільтратом з хронічним кашлем, з кровохарканням» - Удосконалення трактування даних рентгенологічного дослідження органів грудної порожнини в двох проекціях за темою -Удосконалення трактування даних лабораторних методів дослідження (загального та мікробіологічного дослідження харкотиння).	2
11.	- Підготовка до практичного заняття за темою №10 «Ведення хворого з бронхообструктивним синдромом» - Удосконалення трактування даних спірографії, даних провокаційних проб з бронхолітиком за темою.	1,3

12.	- Підготовка до практичного заняття за темою №11 «Ведення хворого з плевральним випотом» - Удосконалення трактування даних рентгенологічного дослідження органів грудної порожнини за темою - Удосконалення трактування даних лабораторних методів дослідження (біохімічного, цитологічного, мікробіологічного аналізу плевральної рідини).	2,5
13.	- Підготовка до практичного заняття за темою №12 «Ведення хворого з анемією» - Удосконалення методики визначення групи крові - Удосконалення методики переливання компонентів крові та кровозамінників - Удосконалення трактування загального аналізу крові, пунктату кісткового мозку та трепанобіопсії - Удосконалення трактування показників обміну заліза сироватки крові.	2
14.	- Підготовка до практичного заняття за темою №13 «Ведення хворого з лімфаденопатією, з лейкоцитозом і лейкопенією» - Удосконалення трактування загального аналізу крові, пунктату кісткового мозку.	1,3
15.	- Підготовка до практичного заняття за темою №14 «Ведення хворого з кровоточивістю» - Удосконалення трактування загального аналізу крові та коагулограми.	2,5
16.	- Підготовка до практичного заняття за темою №15 «Ведення хворого з сечовим, з нефротичним синдромом» - Удосконалення трактування даних променевих досліджень органів сечовивідної системи за темою - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів дослідження (загальний аналіз сечі, аналіз сечі за Нечипоренко і Зимницьким, мікробіологічне дослідження сечі, креатинін, швидкість клубочкової фільтрації, сечовина, сечова кислота крові).	2
17.	- Підготовка до практичного заняття за темою 16 «Ведення хворого з хронічною хворобою нирок» - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів дослідження (загальний аналіз крові, загальний аналіз сечі, електроліти, сечовина, креатинін, швидкість клубочкової фільтрації).	1,2
18.	- Підготовка до практичного заняття №17 «Ведення хворих з цукровим діабетом» - Удосконалення трактування даних лабораторних методів дослідження (рівня глюкози крові, глікемічного профілю, глікованого гемоглобіну, кетонових тіл у крові та сечі) за темою.	5

19.	- Підготовка до практичного заняття №20 «Ведення хворих з основними захворюваннями щитоподібної залози» - Удосконалення трактування даних лабораторних методів дослідження (рівня ТТГ, Т3в, Т4в, АТПО, антитіл до рецепторів ТТГ, йодурії) за темою.	5
20.	- Підготовка до практичного заняття за темою «Тактика при зупинці кровообігу та дихання. Курація хворого з гострою серцевою недостатністю, з шоком» - Удосконалення алгоритму проведення ШВЛ та непрямого масажу серця при зупинці кровообігу та дихання. «Курація хворого з гострою серцевою недостатністю з шоком, » - Удосконалення трактування даних ЕхоКГ за темою.	2,5
21.	- Підготовка до практичного заняття за темою «Курація хворого з гіпертензивним кризом, з тромбоемболією легеневої артерії » - Удосконалення методики вимірювання артерільного тиску та інтерпретації отриманих даних.	2
22.	- Підготовка до практичного заняття за темою «Курація хворого з гострим коронарним синдромом» - Удосконалення методики реєстрації та інтерпретації ЕКГ за темою - Удосконалення трактування даних лабораторних методів дослідження (біохімічних маркерів некрозу міокарда).	2
23.	- Підготовка до практичного заняття за темою«Курація хворого з пароксизмальними порушеннями серцевого ритму та порушенням провідності серця» - Удосконалення методики інтерпретації ЕКГ за темою - Удосконалення трактування даних коагулограми.	2
27.	- Підготовка до практичного заняття за темою «Курація хворого з гострою дихальною недостатністю» - Удосконалення трактування даних рентгенологічного дослідження органів грудної порожнини за темою - Удосконалення трактування даних лабораторних методів дослідження (газів артеріальної і венозної крові та показників кислотно-основного стану крові).	2,5
28.	- Підготовка до практичного заняття за темою «Курація хворого з гострою печінковою недостатністю, з олігоанурією» - Удосконалення трактування даних лабораторних методів дослідження (АЛТ, АСТ, загального білірубіну з фракціями, сечовини, коагулограми, газів артеріальної і венозної крові та показників кислотно-основного стану крові, токсикологічного скринінгу сечі, скринінгу сироватки крові на вірусні інфекції).	2

29.	- Підготовка до практичного заняття «Курація хворого з кетоацидотичною та гіпоглікемічною комами, тиреотоксичним та аддісонічним кризами» - Удосконалення трактування даних лабораторних методів дослідження (рівня глюкози крові, глікованого гемоглобіну, електролітів, кетонових тіл у крові та сечі, показників кислотно-основного стану крові, рівня ТТГ, Т4в, АКТГ, кортизолу, альдостерону) за темою.	4
30.	Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворих на туберкульоз» - Удосконалення трактування даних променевих досліджень органів грудної порожнини та інших органів за темою - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів дослідження (бактеріологічні, молекулярно- генетичні).	5
31.	- Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворих на хіміорезистентний туберкульоз» - Удосконалення трактування даних променевих досліджень органів грудної порожнини та інших органів за темою - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів дослідження (бактеріологічні, молекулярно-генетичні, тести на медикаментозну чутливість).	5
32.	Підготовка до практичного заняття за темою «Ведення хворих на туберкульоз у поєднанні з ВІЛ-інфекцією» - Удосконалення трактування даних променевих досліджень органів грудної порожнини та інших органів за темою - Удосконалення трактування результатів лабораторних методів дослідження (бактеріологічні, молекулярно-генетичні, імунологічні).	5
33.	Підготовка до практичного заняття за темою «Курація хворого з гострим порушенням мозкового кровообігу»	2
34.	Підготовка до практичного заняття за темою «Курація неврологічного хворого з епілептичними та неепілептичними пароксизмальними станами»	2
35.	Підготовка до практичного заняття за темою «Курація хворого з інфекційними та інфекційно-алергічними захворюваннями центральної і периферичної нервової системи»	2
36.	Підготовка до практичного заняття за темою «Курація хворого з гострими больовими синдромами при ураженнях центральної та периферичної нервової системи»	2
37.	Підготовка до практичного заняття за темою «Курація хворого з ураженням нервової системи за наявності ВІЛ-інфекції»	2

38.	- Підготовка до практичного заняття за темою «Курація хворого із захворюваннями серцево-судинної, дихальної систем». «Диференційований підхід до надання екстреної медичної допомоги при невідкладних станах при захворюваннях серцево-судинної системи» - Удосконалення методики проведення серцево-легеневої реанімації - Удосконалення методики реєстрації та інтерпретації ЕКГ - Удосконалення трактування даних допплерЕхоКГ - Удосконалення трактування даних лабораторних методів дослідження (ліпідного спектру крові, коагулограми, D-димеру, біохімічних маркерів некрозу міокарда, креатиніну та швидкості клубочкової фільтрації) - Удосконалення методики вимірювання артеріального тиску та інтерпретації отриманих даних. - Удосконалення трактування даних ультразвукового та променевого дослідження органів грудної клітки, дослідження функції зовнішнього дихання та ендоскопічного дослідження бронхів - Удосконалення трактування дослідження харкотиння і плевральної рідини.	5
39.	- Підготовка до практичного заняття за темою №38 «Курація хворого із захворюваннями органів травлення». «Диференційований підхід до надання екстреної медичної допомоги при невідкладних станах при захворюваннях органів травлення, захворюваннями крові, захворюваннями сечостатевої системи» - Удосконалення трактування даних ультразвукового дослідження органів черевної порожнини, pH-метрії стравоходу і шлунку - Удосконалення трактування даних ендоскопічного дослідження травного тракту - Удосконалення трактування даних біохімічного дослідження крові (загальний білок крові та його фракції, трансамінази сироватки крові, загальний білірубін та його фракції, лужна фосфатаза, альфа-амілаза, ГГТП) - Удосконалення трактування результатів дихальних тестів, визначення фекальної еластази-1.	5
41.	Підготовка і написання історії хвороби	2
42.	Виконання індивідуальних завдань	1
43.	Підготовка до підсумкового контролю	2
Разом за модулем 3		101
Усього з дисципліни		250

10. Індивідуальні завдання

- Доповідь реферату на практичному занятті
- Доповідь на клінічних конференціях баз кафедр
- Доповідь історії хвороби хворого на практичному занятті
- Написання тез, статей.

11. Методи навчання

За джерелами знань: словесні (пояснення, лекція, бесіда, навчальна дискусія, розповідь); наочні (ілюстрація, демонстрація); практичні (практична робота, опанування практичними навичками), робота з книгою.

За логікою викладу навчального матеріалу: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний і традуктивний методи.

За рівнем пізнавальної активності: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий, дослідницький, метод проблемного викладу.

Інтерактивні: рольова гра, робота у малих групах (команді), кейс-метод, творчі завдання, використання навчальних інтерактивних відеокурсів, відвідування лікарських конференцій, консиліумів, «мозковий штурм», «дискусія».

Дистанційні методи навчання з використанням сучасних освітніх платформ та освітніх ресурсів (LIKAR.nmu, Zoom, Skype, Classroom тощо).

12. Методи та форми контролю, розподіл балів, які отримують студенти, оцінювання

Методи контролю: усний, письмовий, тестовий, практичний.

Регламент оцінювання поточного і кінцевого контролю з дисципліни (розроблений згідно Положення «Про порядок оцінювання знань студентів під час поточного та кінцевого контролю з дисципліни в НМУ імені О.О. Богомольця» від 05.09.2019 р.)

При організації навчання за кредитно-трансферною системою навчання використовується сесійно-модульний контроль, який передбачає наступні види контролю:

Система оцінювання знань студентів включає поточний та підсумковий контроль знань.

Вихідний контроль знань передбачає визначення початкового рівня знань студентів з суміжних дисциплін, який необхідний для опанування дисципліни, яку вивчає студент. Результати вихідного контролю знань не враховують у поточному навчанні студента, оскільки вони мають тільки ознайомчий характер для викладача.

Поточний контроль передбачає 100% опитування студентів групи на практичному занятті з обов'язковим оцінюванням всіх складових елементів заняття – тестового контролю, усного опитування, вирішення ситуаційних задач, опису препаратів, тощо. Кожна тема заняття передбачає також проведення контролю практичних навичок.

За кожний етап заняття і елемент поточного контролю студент отримує традиційну оцінку «5-4-3-2», із яких викладач формує середню арифметичну оцінку за заняття, яка конвертується у бали згідно шкали (розподілу), що передбачена робочою навчальною програмою, яка була складена і затверджена до початку вивчення дисципліни. У випадку, якщо студент отримує «2», то дана оцінка конвертується у 0 балів.

Студент має право покращити свої знання і навички з теми, за яку отримав загальну оцінку «2» і відповідно 0 балів, впродовж наступного навчального заняття, під час поточного контролю, за регламентом кафедри, без отримання балів.

Студенти мають право ознайомитися із перевіреною викладачем письмовою роботою і у разі незгоди апелювати до помічника завідуючого з навчальної роботи на кафедрі, або до завідуючого кафедрою.

Оцінюванню також підлягають:

Письмові навчальні роботи, написання яких передбачено навчальною програмою з дисципліни, та навчальні теми, які винесені як самостійна робота в позааудиторний час.

Кафедра нараховує також додаткові бали за участь та отримання призових місць у всеукраїнських та інших олімпіадах з навчальної дисципліни.

Після проведення заняття викладач оголошує студентам їхню середню оцінку.

Сума балів, яку накопичив студент в результаті поточного навчання, є складовою загальної оцінки з дисципліни відповідно до видів кінцевого контролю знань.

Максимальна кількість балів за поточне навчанні складає 80 балів (для перевідного заліку – 200 балів).

Поточний контроль складають усі бали, які студент накопичив під час усіх аудиторних занять. Пропущений матеріал з практичних занять студент опрацьовує самостійно без нарахування балів відповідно до Положення «Про порядок оцінювання знань студентів під час поточного та кінцевого контролю з дисципліни в НМУ імені О.О.Богомольця». Відповідно за поточний контроль не встановлюється мінімальний бал допуску до кінцевого контролю з дисципліни. На індивідуальну роботу відводяться бали з поточного контролю за рішенням кафедри.

Порядок розрахунку балів з дисципліни

Під час оцінювання засвоєння кожної теми модуля студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою та за багатобальною шкалою з використанням прийнятих та затверджених критеріїв оцінювання для дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені методичною розробкою для вивчення теми. Студент має отримати оцінку з кожної теми. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали.

Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали залежно від кількості тем у модулі. Кількість балів, що відповідає оцінці «5» вираховується шляхом ділення максимальної кількості балів за поточну навчальну діяльність, а саме 80 на кількість практичних занять. Для розрахунку оцінки «3» вираховується кількість балів, що становить 60% від максимальної кількості балів за поточну навчальну діяльність, тобто 48-50 балів, що ділиться на кількість практичних занять.

Вага кожної теми у межах одного модуля в балах має бути однаковою.

Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки.

Підсумковий бал за поточну діяльність визначається як арифметична сума балів за кожне заняття.

Лекційний матеріал перевіряється під час кінцевого контролю (за регламентом кафедри можуть бути додаткові бали за відвідування лекцій).

Завідувач кафедрою постійно проводить моніторинг поточного навчання студентів з дисципліни, особливо звертаючи увагу на студентів групи ризику (значна кількість «нб», незадовільних оцінок). На методичних нарадах кафедри обговорюють результати поточного навчання студентів. Для студентів групи ризику за бажанням пропонується вчасно, заздалегідь, до кінцевого контролю або після останнього, можливість надання поглибленого вивчення, відповідно до порядку надання освітніх послуг в Університеті.

Кінцевий контроль

Кінцевий контроль передбачає визначення рівня сформованих знань і навичок. Його проводять по завершенню вивчення дисципліни. Він включає контроль теоретичної та практичної підготовки. Кінцевий контроль проводиться у формі підсумкового контролю.

До кінцевого контролю з дисципліни допускаються студенти при умові відвідування не менше 75% навчальних аудиторних занять (лекції, практичні заняття) із всією накопиченою сумою балів впродовж вивченння дисципліни.

У випадку, якщо студент відвідав менше, ніж 75% (пропустив більше 25% занять) навчальних аудиторних занять, то він вважається таким, який не виконав навчальну програму і навчальний план з дисципліни, а отже має повторно вивчити дисципліну.

Навчальні заняття, які були пропущені студентом з будь-якої причини, в тому числі і з приводу хвороби, опановуються ним самостійно в позааудиторний час за регламентом кафедри (шляхом написання конспекту навчальної теми, історії хвороби, дистанційної форми навчання, консультації, демонстрація практичних навичок, тощо). Конспект пропущеної теми студент демонструє викладачу групи під час наступного навчального заняття або після початку відвідувань навчальних занять, і викладач групи за фактом наявності конспекту робить позначку у вигляді літери «К» в журналі відвідування та успішності студентів в графі пропущеної теми, без виставлення оцінки. Наявність конспекту пропущеного заняття є підтвердженням виконання студентом навчальної програми.

Конспект пропущеного навчального заняття викладач повертає студенту. Викладач кафедри веде Реєстр зарахованих конспектів за пропущені заняття за формою, який є додатком до академічного журналу та показує динаміку опанування студентами пропущених навчальних тем. Такий Реєстр підлягає щотижневому контролю завідувачем кафедри.

Кафедра не встановлює окремого графіка із зазначенням год для приймання конспектів пропущених навчальних занять. Пропущені лекції студенти не відпрацьовують, водночас, пропущені лекції зараховуються до загальної кількості пропущених навчальних аудиторних занять з навчальної дисципліни.

Оцінювання дисципліни

Кінцевий контроль проводять у формі підсумкового контролю (модуль 1, 2 – 7-10 семестри; модулі 4 і 5 – 11-12 семестри; комбінована форма проведення). Обсяг навчальних питань, які винесені до кінцевого контролю, має містити найбільш важливі питання з дисципліни, та не має становити всього навчального матеріалу, вивчення якого передбачено навчальною програмою із дисципліни.

Оцінка результатів складання, перевідного заліку, підсумкового контролю здійснюється за 200-бальною системою контролю знань, прийнятою в університеті та національною шкалою і відображається у відповідних відомостях.

Підсумковий контроль (ПК) - це форма підсумкового контролю виявлення сформованих у студента навичок і знань з окремої навчальної дисципліни за весь період вивчення дисципліни, яку проводять по закінченню вивчення дисципліни на останньому занятті. При виставленні оцінки з дисципліни враховують накопичену студентом кількість балів за поточне навчання (максимальна кількість балів 80) та результат складання ПК у балах (максимальна кількість балів 120). Студент складає ПК з тією кількістю балів, яку він накопичив впродовж поточного навчання. Форма проведення ПК та вид завдань визначаються навчальною (робочою) програмою з дисципліни та регламентом кафедри. Зарахування кредиту за вивчену дисципліну здійснюється при умові накопичення загальної кількості отриманих студентом балів, що має бути не меншою за мінімальну, яка визначена робочою навчальною програмою з дисципліни і відповідає мінімальному значенню оцінки Е, а отже, складає 111 балів.

• Допуском до складання ПК за умови 75% відвідування навчальних аудиторних занять, в тому числі і лекцій. Допуск у бальному вираженні не встановлюється.

• На можливість складання студентом ПК з дисципліни не впливають результати складання інших дисциплін.

Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 1 (4 курс). Внутрішня медицина (гастроентерологія, гематологія, пульмонологія) в т.ч. ендокринологія, фтизіатрія, виробнича лікарська практика (професійне навчання) внутрішні хвороби. Форма контролю – ПМК

Поточне оцінювання та самостійна робота*		Індивідуальна робота студентів	Підсумковий контроль	Сума
Традиційна оцінка	Конвертація у бали			
Т1-Т35		4 бали – доповідь на практичному занятті.	120 балів	0-200
5	3,3			
4	2,6			
3	2,1			
2	0			

Примітка. * - 50% балів відводиться за СРС (за кожною темою).

Модуль 2 (5 курс) Внутрішня медицина в т.ч.: клінічна фармакологія, клінічна імунологія та алергологія. Форма контролю – підсумковий контроль

Поточне оцінювання та самостійна робота*		Індивідуальна робота студентів	Підсумковий контроль	Сума
Традиційна оцінка	Конвертація у бали			
Т1-Т34		4 бали доповідь на практичному занятті	120 балів	0-200 балів
5	3,3			
4	2,6			
3	2,1			
2	0			

Примітка. * - 50% балів відводиться за СРС (за кожною темою).

Модуль 3. Внутрішня медицина, в тому числі фтизіатрія; ендокринологія; невідкладні стани в неврології; виробнича лікарська практика (професійне навчання) внутрішні хвороби. Форма контролю – підсумковий контроль

Поточне оцінювання та самостійна робота*		Індивідуальна робота студентів	Сума балів за поточне навчання	Підсумковий контроль	Сума
Традиційна оцінка	Конвертація у бали				
Т1-Т65		3 бали – доповідь на	0-80 балів	0-120 балів	0-200 балів
5	2,3				
4	1,8				

3	1,4	практичному занятті			
2	0				

Примітка. * - 50% балів відводиться за СРС (за кожною темою).

Оцінка з дисципліни визначається як середнє арифметичне кількості балів, отриманих за 1 модуль (4 курс), 2 модуль (5 курс) і 3 модуль (6 курс).

Відповідність шкал оцінок якості засвоєння навчального матеріалу:

Оцінка за національною шкалою	Оцінка в балах	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
відмінно	170-200	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
добре	155-169	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
	140-154	C	Добре (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
задовільно	125-139	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
	111-124	E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
незадовільно	60-120	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
	0-59	F	Незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

Порядок ліквідації академічної заборгованості

При отриманні незадовільної оцінки із дисципліни в межах 60-110 балів (FX) студент має право повторно її скласти 2 рази: один - кафедральній комісії

за участю зав. кафедри, а останній раз - комісії за участю завідуючого кафедри та декана.

Повторне складання дисциплін із отриманими незадовільними оцінками проводять за графіком, який складає кафедра, узгоджує з деканом (інтервал між спробами або дисциплінами не менше 3 днів). Дисципліни, які вивчають на відповідному курсі мають бути складені до початку нового навчального року. Наявність академічної заборгованості до початку нового навчального року є підставою для відрахування студента із університету за невиконання вимог навчального плану (або оформлення академічної відпустки та повторного курсу навчання за станом здоров'я).

При отриманні незадовільної оцінки із дисципліни в межах 1-59 балів (F) студент зобов'язаний повторно її вивчити у позааудиторний час на платній основі. Повторне отримання студентом незадовільної оцінки за результатом повторного її вивчення з урахуванням двох перескладань дисципліни або незадовільних оцінок із 3-х дисциплін, а також наявності пропущених аудиторних навчальних занять без поважних причин, сума пропусків яких складає 120 год і більше, обумовлює його відрахування із університету за невиконання навчального плану.

На можливість складання студентом кінцевого контролю (ПК) з дисципліни не впливають результати складання інших дисциплін.

ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Модуль 3 (6 курс). Внутрішня медицина, в тому числі фтизіатрія; ендокринологія; невідкладні стани в неврології; виробнича лікарська практика (професійне навчання) внутрішні хвороби)

- Ведення пацієнта з артеріальною гіпертензією: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з болем в грудній клітці: алгоритми та стандарти діагностики і лікування

- Ведення пацієнта з порушеннями серцевого ритму: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з порушенням провідності серця: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з задишкою: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з набряковим синдромом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з легеневою гіпертензією: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з шумом в серці: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з хронічною серцевою недостатністю: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з болем у спині та кінцівках: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з суглобовим синдромом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з пурпурою: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з лихоманкою: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта зі схудненням: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з дисфагією та печією: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з диспепсією: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з болем у животі: алгоритми та стандарти діагностики і лікування

- Ведення пацієнта з хронічною діареєю: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з закрепами: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з жовтяницею: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з гепатомегалією та гепатолієнальним синдромом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з портальною гіпертензією та асцитом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з легеневим інфільтратом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з хронічним кашлем: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з бронхообструктивним синдромом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з ціанозом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з кровохарканням: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з плевральним випотом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з анемією: алгоритми та стандарти і лікування
- Ведення пацієнта з кровоточивістю: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з лейкоцитозом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з лімфаденопатією: алгоритми та стандарти діагностики і лікування

- Ведення пацієнта з сечовим синдромом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з нефротичним синдромом: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Ведення пацієнта з хронічною хворобою нирок: алгоритми та стандарти діагностики і лікування
- Цукровий діабет, класифікація, етіологія, патогенез, клініка, діагностика: алгоритми та протоколи діагностики
- Цукровий діабет 1-го та 2-го типу, сучасні методи терапії: алгоритми та протоколи лікування
- Гострі та хронічні ускладнення цукрового діабету. Алгоритми та протоколи лікування гіпоглікемічної коми, діабетичної кетоацидотичної коми, діабетичної нейропатії, діабетичної нефропатії, ретинопатії, синдрому діабетичної стопи
- Йододефіцитні захворювання щитоподібної залози. Ознаки ендемічної місцевості за ВООЗ. Клініка, діагностика, профілактика та лікування
- Гіпотиреоз та тиреоїдити. Класифікація, діагностика, клініка, лікування: алгоритми діагностики та лікування йододефіцитних захворювань, гіпотиреозу, тиреоїдитів
- Тиреотоксикоз. Клінічні форми. Діагностика, лікування
- Рак щитоподібної залози. Класифікація, клініка, діагностика, лікування
- Алгоритми діагностики та лікування тиреотоксикозу, раку щитоподібної залози
- Етіологія та патогенез основних коматозних станів в ендокринологічній практиці
- Діабетична (кетоацидотична) кома: визначення, провокуючі чинники, клініка, діагностика, диференційна діагностика

- Лікування кетоацидотичної коми (догоспітальний етап, реанімаційне відділення): лабораторний контроль, регідрація, інсулінотерапія, корекція електролітних порушень та метаболічного ацидозу
- Гіпоглікемічна кома і гіпоглікемія: основні причини, провокуючі чинники, класифікація гіпоглікемій за ступенем важкості, діагностика. Лікування гіпоглікемії в залежності від ступеню важкості
- Поняття про гіперосмолярну та лактацидотичну кому при діабеті
- Протокол надання медичної допомоги хворим з діабетичними комами
- Тиреотоксичний криз. Етіологія і патогенез, клініка, діагноз, диференційний діагноз, лікування
- Гостра недостатність надниркових залоз. Етіологія і патогенез, клініка, діагноз, диференційний діагноз, лікування
- Тактика при зупинці кровообігу та дихання
- Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з гіпертензивним кризом на догоспітальному та госпітальному етапах
- Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з гострим коронарним синдромом на догоспітальному та госпітальному етапах
- Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з тромбоемболією легеневої артерії на догоспітальному та госпітальному етапах
- Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з гострою серцевою недостатністю на догоспітальному та госпітальному етапах
- Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з шоком на догоспітальному та госпітальному етапах
- Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з пароксизмальними порушеннями серцевого ритму на догоспітальному та госпітальному етапах
- Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з гострою дихальною недостатністю на догоспітальному та госпітальному етапах

- Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з меленою та гематемезісом на догоспітальному та госпітальному етапах
- Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з олігоанурією на догоспітальному та госпітальному етапах
- Стандарти діагностики та невідкладного лікування хворих з комою (в т.ч. з гіпоглікемічною, кетоацидотичною, печінковою та уремічною) на догоспітальному та госпітальному етапах
- Протоколи діагностики та лікування хворих з тиреотоксичним кризом на догоспітальному та госпітальному етапах
- Протоколи діагностики та лікування хворих з аддісонічним кризом на догоспітальному та госпітальному етапах
- Первинні форми туберкульозу
- Вторинні форми туберкульозу
- Позалегеневі форми туберкульозу: туберкульоз кісток, лімфатичних вузлів, нирок, мозкових оболонок та ін.
- Монорезистентний, полірезистентний, мультирезистентний туберкульоз (МРТБ) та туберкульоз з розширеною резистентністю (РРТБ)
- Туберкульоз у поєднанні з ВІЛ-інфекцією
- Легенева кровотеча
- Спонтаний пневмоторакс
- Ведення дитини з епілептичним статусом: алгоритми та стандарти діагностики та лікування
- Ведення дитини з інфекційними захворюваннями центральної та периферичної нервової систем: алгоритми та стандарти діагностики та лікування менінгітів, енцефалітів, мієліту, поліомієліту, нейроборелiозу
- Ведення дитини з інфекційно-алергічними захворюваннями нервової системи: алгоритми та стандарти діагностики та лікування синдрому Гійєна-Барре, післядифтерійної полінейропатії, хронічної демієлінізуючої полінейропатії

- Ведення дитини з закритою черепно – мозковою травмою, діагностика та лікування
- Диференційний діагноз артеріальної гіпертензії на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз при порушенні серцевого ритму на підставі клінічного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз порушенні провідності серця на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз задишки на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз болю в грудній клітці на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз набрякового синдрому на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз легеневої гіпертензії на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз шуму в серці на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз болю у спині та кінцівках на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз суглобового синдрому на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз пурпури на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз дисфагії та печії на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз диспепсії на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз болю у животі на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження

- Диференційний діагноз хронічної діареї на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз закрепів на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз жовтяниці на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз легеневого інфільтрату на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз портальної гіпертензії на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз хронічного кашлю на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз бронхообструктивного синдрому на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз ціанозу на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз кровохаркання на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз плеврального випоту на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз анемії на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз лімфаденопатії на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз лейкоцитозу на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз сечового синдрому на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження
- Диференційний діагноз нефротичного синдрому на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження

- Диференційний діагноз хронічної хвороби нирок на підставі клінічного, лабораторного та інструментального обстеження.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ РОБІТ ТА ЗАВДАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Модуль 3. Внутрішня медицина, в тому числі фтизіатрія; ендокринологія; невідкладні стани в неврології; виробнича лікарська практика (професійне навчання) внутрішні хвороби)

Перелік типових задач діяльності та умінь, що перевіряються при проведенні підсумкового модуля 3:

- Робота з хворим
- Збирати скарги, анамнез хвороби, анамнез життя
- Збирати інформацію про загальний стан пацієнта (свідомість, конституція, вгодованість) та оцінювати зовнішній вигляд (огляд шкіри, підшкірного жирового шару, пальпація лімфатичних вузлів, щитоподібної та молочної залоз), обстежувати стан кістково-м’язової системи, суглобів
- Обстежувати стан органів дихання (огляд грудної клітки, пальпація грудної клітки, перкусія та аускультація легенів)
- Обстежувати стан органів серцево-судинної системи (огляд і пальпація ділянки серця та судин, перкусія меж серця і аускультація серця та судин)
- Обстежувати стан органів травлення (огляд, перкусія, поверхнева і глибока пальпація)
- Обстежувати стан сечостатевої системи (огляд поперекової ділянки, пальпація нирок).
- Поставити вірогідний (попередній) діагноз захворювання (Список 2)
- Призначити та обґрунтувати лабораторне та/або інструментальне обстеження хворого із захворюваннями (Список 2)

- Інтерпретувати результати лабораторних та інструментальних досліджень (Список 4)
- Здійснювати диференціальну діагностику при захворюваннях (Список 2)
- Поставити клінічний діагноз захворювань (Список 2)
- Визначати необхідний режим та дієту хворого із захворюваннями (Список 2).
- Визначати принципи та характер лікування (консервативне, оперативне) захворювань (Список 2)
- Діагностувати невідкладні стани (Список 3)
- Визначити тактику надання екстреної медичної допомоги (Список 3)
- Надавати екстрену медичну допомогу (Список 3)
- Виконувати медичні маніпуляції (Список 5)
- Визначати тактику вторинної профілактики хворих, які підлягають диспансерному нагляду
- Вести медичну документацію щодо пацієнта.

Список 1 (синдроми та симптоми)

1. АНЕМІЯ (гостра та хронічна постгеморагічна анемія, залізодефіцитна, В12-дефіцитна, фолієводефіцитна, апластична, гемолітична).

2. АРТЕРІАЛЬНА ГІПЕРТЕНЗІЯ (есенціальна артеріальна гіпертензія, вторинні артеріальні гіпертензії: ниркові - реноваскулярні, ренопаренхіматозні; ендокринні - синдром і хвороба Іценко-Кушинга, феохромоцитома, первинний гіперальдостеронізм, гіпертиреоз, гіпотиреоз; коарктація аорти, ізольована систолічна артеріальна гіпертензія, синдром обструктивного апное сну, артеріальна гіпертензія при вагітності).

3. АСЦИТ (цироз та пухлини печінки, правошлуночкова серцева недостатність, в т.ч. при констриктивному перикардиті, тромбоз печінкових вен, тромбоз ворітної вени або її гілок, тромбоз, стеноз, облітерація нижньої порожнистої вени на рівні або вище печінкових вен, тощо).

4. БІЛЬ В ГРУДНІЙ КЛІТЦІ (гострий коронарний синдром, стенокардія, стеноз гирла аорти, гіпертрофічна кардіоміопатія, пролапс мітрального клапану, коронарит, аортит, міокардит, гострий перикардит, розшарування аорти, плеврит, тромбоемболія легеневої артерії, пневмоторакс, пухлини середостіння, гастроезофагеальна рефлюксна хвороба, кардіоспазм, спазм стравоходу, кила стравохідного отвору діафрагми, пептична виразка шлунку і дванадцятипалої кишки, панкреатит, остеохондроз грудного відділу хребта, оперізуючий лишай, міозит, костохондрит, міжреберна невралгія, синдром панічних атак).

5. БІЛЬ В ЖИВОТІ (холецистит, дискінезії жовчного міхура та сфінктера Одді, жовчнок ам'яна хвороба, панкреатит, хронічний гастрит, виразкова хвороба та інші виразки шлунку та дванадцятипалої кишки, синдром роздратованого кишечнику, целіакія та інші ентеропатії, хвороба Крона, виразковий коліт, «черевна жаба»).

6. БІЛЬ В КІНЦІВКАХ ТА СПИНІ (аксіальний спондилоартрит, остеоартроз, остеохондроз хребта, остеопороз, дерматоміозит/поліміозит, нейропатії, зокрема при цукровому діабеті).

7. БРОНХООБСТРУКТИВНИЙ СИНДРОМ (хронічне обструктивне захворювання легень, бронхіальна астма, пухлини трахеї, бронхів та середостіння).

8. БУЛЬБАРНИЙ СИНДРОМ (гостре порушення мозкового кровообігу, гостра запальна демієлінізуюча полірадикулоневропатія Гійєна-Барре, постдифтерійна поліневропатія, поліомієліт, кліщовий енцефаліт).

9. ВИПІТ У ПЛЕВРАЛЬНУ ПОРОЖНИНУ (туберкульоз, пневмонії, злоякісні пухлини плеври та легенів, серцева недостатність, гострий панкреатит, цироз печінки, нефротичний синдром, травми грудної клітки, гіпотиреоз, системні захворювання сполучної тканини).

10. ГЕМОРАГІЧНИЙ СИНДРОМ (геморагічний васкуліт, вузликовий поліартеріїт, гіперсенситивний васкуліт, гемофілія, ідіопатична тромбоцитопенічна пурпура, синдром дисемінованного внутрішньосудинного

згортання крові, злоякісні захворювання кровотворної системи, що супроводжуються тромбоцитопенією).

11. ГЕПАТОМЕГАЛІЯ ТА ГЕПАТОЛІЄНАЛЬНИЙ СИНДРОМ (хронічні гепатити, цироз та рак печінки, тромбоз печінкових вен, лейкемії, лімфогранульоматоз, еритремія, правошлуночкова серцева недостатність, зокрема при констриктивному перикардиті, хвороби накопичення, зокрема, гемохроматоз).

12. ГІПЕРГЛІКЕМІЯ (цукровий діабет, гіперкортицизм, тиреотоксикоз, феохромоцитома, акромегалія).

13. ГІПОГЛІКЕМІЯ (надниркова недостатність, гіпотиреоз, гіпопітуітаризм, інсулін-секретуючі пухлини, печінкова та ниркова недостатність, сепсис).

14. ГОЛОВНИЙ БІЛЬ (гостре порушення мозкового кровообігу, енцефаліт, менінгіт, мігрень).

15. ДИСФАГІЇ (езофагіти, в тому числі при гастроезофагеальній рефлюксній хворобі, рак стравоходу, дифузний спазм стравоходу, ахалазія кардії, дивертикули стравоходу, дисфагія при ураженні ценральної та периферичної нервової системи, зокрема при дифтерії та правці, та м'язової системи, системна склеродермія).

16. ЖОВТЯНИЦЯ (хронічні гепатити, цироз та рак печінки, гемолітичні анемії, жовчнокам'яна хвороба, рак головки підшлункової залози, рак фатерова соска, доброякісні гіпербілірубінемії).

17. ЗАДИШКА (при серцевій недостатності зі збереженою, помірно зниженою та зниженою фракцією викиду лівого шлуночка; дихальній недостатності внаслідок порушення бронхіальної прохідності та захворювань легень і плеври, в тому числі при пневмонії, туберкульозі та пневмотораксі; патології судин легень, зокрема тромбоемболії легеневої артерії та захворюваннях грудної клітки або дихальних м'язів, синдромі гіпервентиляції при неврозах і нейроциркуляторній дистонії, ураженнях дихального центру при органічних захворюваннях головного мозку, анеміях).

18. ЗАКРЕП (синдром подразненої кишки, рак кишки, аноректальні захворювання, гіпотиреоз, ситуаційні, ятрогенні, психогенні та нейрогенні закрепи, порушення харчування).

19. ЗОБ (нетоксичний та токсичний зоб, тиреоїдити, рак щитоподібної залози).

20. КАШЕЛЬ (хронічне обструктивне захворювання легень, бронхіальна астма, туберкульоз легень, бронхоектатична хвороба, пневмонії, пневмоконіози, злоякісні пухлини легень і бронхів, лівошлуночкова серцева недостатність, синдром постназального затікання, гастроезофагеальна рефлюксна хвороба).

21. КЕТОЗ, КЕТОАЦИДОЗ (цукровий діабет, гіперкортицизм, голодування, інфекційні захворювання).

22. КРОВОХАРКАННЯ (туберкульоз легень, злоякісні пухлини бронхів і легень, пневмонії, бронхоектатична хвороба, абсцес легені, мітральний стеноз, інфаркт легені).

23. ЛЕГЕНЕВИЙ ІНФІЛЬТРАТ (пневмонії, інфільтративний туберкульоз легень, еозинофільний легеневий інфільтрат, інфаркт та рак легень, доброякісні пухлини легень, саркоїдоз легень, вогнищевий пневмосклероз).

24. ЛІМФАДЕНОПАТІЯ (туберкульоз, саркоїдоз, інфекційний мононуклеоз, системні захворювання сполучної тканини, метастастатичне ураження, гострі і хронічні лімфоїдні та мієлоїдні лейкемії, хвороба Ходжкіна, неходжкінські злоякісні лімфоми, реактивний лімфаденіт, сепсис, ВІЛ-інфекція).

25. ЛИХОМАНКА (ревматоїдний артрит, інфекційний ендокардит, злоякісні новоутворення, в тому числі, лейкемії, лімфоми, мієломна хвороба, лімфогранулематоз, сепсис, туберкульоз, системні захворювання сполучної тканини, вузликовий поліартеріїт, гнійний холангіт, абсцеси внутрішніх органів, хвороба Крона, гнійний пієлонефрит).

26. МЕНІНГЕАЛЬНИЙ СИНДРОМ (менінгіти, гостре порушення мозкового кровообігу).

27. НАБРЯКОВИЙ СИНДРОМ (венозні набряки: хронічна венозна недостатність, порушення венозного відтоку, тромбофлебіт глибоких вен; лімфатичні набряки: запальні, обструктивні; жирові, ортостатичні та ідіопатичні; при ураженні кістково-м'язової системи: артрити, тендовагініти; нефротичний синдром, захворювання серцево-судинної системи з розвитком серцевої недостатності, захворювання печінки, зокрема, цироз печінки та інші гіпопротеінемічні стани: ексудативна ентеропатія, синдром мальабсорбції, аліментарні і кахектичні набряки; набряки, зумовлені прийомом лікарських засобів та ендокринні захворювання: гіпотиреоз).

28. НЕФРОТИЧНИЙ СИНДРОМ (гострий та хронічний гломерулонефрит, амілоїдоз нирок, діабетична нефропатія, мієломна хвороба).

29. ПАРЕЗ, ПАРАЛІЧ (гостре порушення мозкового кровообігу, гостра запальна демієлінізуюча полірадикулоневропатія Гійєна-Барре, постдифтерійна поліневропатія, мієліт, поліомієліт, кліщовий енцефаліт, нейробореліоз, плексопатія).

30 ПЕЧІЯ (гастроезофагеальна рефлюксна хвороба, хронічний гастрит, необстежена диспепсія, пептична виразка шлунку та дванадцятипалої кишки).

31. ПОРТАЛЬНА ГІПЕРТЕНЗІЯ (хронічні вірусні гепатити, цироз та пухлини печінки, правошлуночкова серцева недостатність, в т.ч. при констриктивному перикардиі, тромбоз печінкових вен, тромбоз ворітної вени або її гілок, тромбоз, стеноз та облітерація.

32. ПОРУШЕННЯ МОВИ (АФАЗІЯ) (у разі гострого порушення мозкового кровообігу).

33. ПОРУШЕННЯ СВІДОМОСТІ (епілепсія, гостре порушення мозкового кровообігу, енцефаліт, менінгіт).

34. ПОРУШЕННЯ СЕРЦЕВОГО РИТМУ (екстрасистолія, фібриляція та тріпотіння передсердь, пароксизмальна тахікардія).

35. РАДИКУЛЯРНИЙ СИНДРОМ (вертеброгенні радикулопатії, гостра запальна демієлінізуюча поліорадикулоневропатія Гійєна-Барре).

36. СЕЧОВИЙ СИНДРОМ (гострий та хронічний гломерулонефрит, сечокам'яна хвороба, тубулоінтерстиціальні захворювання нирок, пієлонефрит, діабетична нефропатія, інфаркт нирки, туберкульоз нирки, гіпернефрома, цистит, уретрит, геморагічний васкуліт).

37. СУГЛОБОВИЙ СИНДРОМ (ревматоїдний артрит, остеоартроз, аксіальний спондилоартрит, реактивний артрит, подагра, системний червоний вовчак, системна склеродермія, гостра ревматична лихоманка).

38. СУДОМИ (ЕПІЛЕПТИЧНИЙ НАПАД) (епілепсія, гостре порушення мозкового кровообігу, енцефаліт).

39. СХУДНЕННЯ (онкологічні захворювання, системний червоний вовчак, вузликовий поліартеріїт, захворювання травного тракту, легень, в тому числі туберкульоз, серцево-судинної системи, аліментарне та психогенне схуднення, ВІЛ-інфекція).

40. ХРОНІЧНИЙ ДІАРЕЙНИЙ СИНДРОМ (хронічний атрофічний гастрит, хвороба оперованого шлунку, синдром Золлінгера-Еллісона, хвороба Крона, виразковий коліт, целіакія, хвороба Уіппла, синдром надмірного бактеріального росту в тонкій кишці, харчове несприйняття, синдром подразненої кишки, хронічний панкреатит, діабетична ентеропатія, амілоїдоз, синдром набутого імунодефіциту).

41. ЦІАНОЗ ДИФУЗНИЙ ТА ЛОКАЛЬНИЙ (захворювання легень та серця, в тому числі при вроджених вадах серця в стані синдрому Ейзенменгера та набутих вадах серця – мітральний стеноз, недостатність трикуспідального клапана, серцева і дихальна недостатність та при утворенні патологічного гемоглобіну).

42. ШУМ У СЕРЦІ (вроджені вади серця: дефект міжшлуночкової перегородки, дефект міжпередсердної перегородки, відкрита артеріальна протока, коарктація аорти; набуті вади серця: мітральний стеноз, недостатність мітрального клапана (органічна та відносна), пролапс

мітрального клапану, стеноз гирла аорти, недостатність аортального клапана, гіпертрофічна кардіоміопатія, недостатність тристулкового клапана (органічна та відносна), невинний систолічний шум у осіб молодого віку).

Список 2 (захворювання)

Хвороби серцево-судинної системи

1. Есенціальна артеріальна гіпертензія (гіпертонічна хвороба)
2. Вторинні (симптоматичні) артеріальні гіпертензії:

- ниркові (реноваскулярні, ренопаренхіматозні);
- ендокринні (синдром і хвороба Кушинга, феохромоцитома, первинний альдостеронізм, тиреотоксикоз, гіпотиреоз);
- коарктація аорти;
- ізольована систолічна артеріальна гіпертензія;
- синдром обструктивного апное сну;
- артеріальна гіпертензія при вагітності;

3. Атеросклероз
4. Стабільна стенокардія напруження
5. Гострий корнарний синдром (гострий інфаркт міокарда, нестабільна стенокардія)
6. Перикардити
7. Хронічне легеневе серце
8. Набуті вади серця: мітрального, аортального та трикуспідального клапанів, комбіновані мітральні та аортальні вади
9. Вроджені вади серця: дефект міжпередсердної, міжшлуночкової перегородки, відкрита артеріальна протока, коарктація аорти
10. Інфекційний ендокардит
11. Міокардити та кардіоміопатії
12. Тромбоемболія легеневої артерії
13. Порушення серцевого ритму
14. Порушення провідності серця
15. Серцева недостатність.

Хвороби органів дихання

1. Хронічне обструктивне захворювання легень

2. Бронхіальна астма

3. Пневмонії

4. Плеврити

5. Інфекційно-деструктивні захворювання легень

6. Дихальна недостатність.

Хвороби органів травлення

1. Хронічні езофагіти та гастроезофагеальна рефлюксна хвороба

2. Функціональні порушення шлунку, жовчного міхура і жовчовивідних шляхів, кишечника

3. Хронічні гастрити та дуоденіти

4. Пептична виразка шлунку та 12-палої кишки

5. Хронічні захворювання тонкої та товстої кишки (целіакія та інші ентеропатії, виразковий коліт, хвороба Крона)

7. Жовчнокам'яна хвороба, хронічний холецистит

8. Хронічні гепатити

9. Цирози печінки

10. Хронічні панкреатити.

Хвороби кістково-м’язової системи та сполучної тканини

1. Остеоартрит
2. Системний червоний вовчак
3. Системна склеродермія
4. Подагра
5. Реактивні артрити
6. Гостра ревматична лихоманка
7. Ревматоїдний артрит
8. Дерматоміозит/поліміозит
9. Аксіальний спондилоартрит

10. Системні васкуліти (геморагічний васкуліт, вузликовий поліартеріїт).

Хвороби органів сечостатевої системи

1. Пієлонефрити
2. Тубулоінтерстиціальний нефрит
3. Гострі та хронічні гломерулонефрити
4. Амілоїдоз нирок
5. Нефротичний синдром
6. Хронічна хвороба нирок.

Хвороби крові та кровотворних органів

1. Анемії
2. Гострі та хронічні лейкемії
3. Лімфоми
4. Мієломна хвороба
5. Гемофілії
6. Тромбоцитопенічна пурпура.

Хвороби ендокринної системи

1. Цукровий діабет 1-го типу
2. Цукровий діабет 2-го типу
3. Йододефіцитні захворювання щитоподібної залози
4. Гіпотиреоз
5. Тиреоїдити
6. Тиреотоксикоз
7. Рак щитоподібної залози.

Хвороби нервової системи

1. Судинні захворювання нервової системи (транзиторна ішемічна атака, ішемічний інсульт, геморагічний інсульт)
2. Епілепсія
3. Неепілептичні пароксизмальні стани

4. Інфекційні захворювання нервової системи (менінгіти, енфефаліти, мієліт, поліомієліт, нейробореліоз) у тому числі у разі ВІЛ-інфекції

5. Інфекційно-алергічні мононейропатії та полінейропатії (синдром Гійєна-Барре, післядифтерійна полінейропатія, хронічна демієлінізуюча полінейропатія, у разі ВІЛ-інфекції)

6. Цефалгії (первинні і вторинні) та прозопалгії (невралгія трійчастого нерва, невралгія крилопіднебінного вузла, синдром Ханта)

7. Вертеброгенні синдроми шийного, грудного та попереково-крижового рівнів (рефлекторні, корінцеві)

8. Невертеброгенні больові синдроми (герпетичний гангліоніт, плечова плексопатія, синдром зап'ясткового каналу).

Список 3 (невідкладні стани)

- Гіпертензивний криз
- Гострий коронарний синдром
- Гостра серцева недостатність
- Гостра дихальна недостатність
- Гостра надниркова недостатність
- Гостра печінкова недостатність
- Гостре ураження нирок
- Зупинка кровообігу і дихання
- Коми, в т.ч. гіпоглікемічна та діабетична кетоацидотична
- Кровотечі (стравохідна і шлунково-кишкова)
- Набряк Квінке/набряк гортані
- Пароксизмальні порушення серцевого ритму та порушення провідності серця (пароксизмальна тахікардія та фібриляція/тріпотіння передсердь, високостепеневі атріовентрикулярні блокади, синдром Морганьї-Едемса-Стокса)
- Тиреотоксичний криз
- Тромбоемболія легеневої артерії

● Шоки

● Судинні захворювання нервової системи (транзиторна ішемічна атака, ішемічний інсульт, геморагічний інсульт)

● Епілептичний статус

● Неепілептичні пароксизмальні стани (синкопе)

● Інфекційні захворювання нервової системи (менінгіти, енцефаліти, мієліт, поліомієліт, нейроборелiоз)

● Інфекційно-алергічні мононейропатії та полінейропатії (синдром Гійєна-Барре, післядифтерійна полінейропатія).

Список 4 (лабораторні та інструментальні методи дослідження)

1. Аналіз плевральної рідини
2. Аналіз асцитичної рідини
3. Аналіз синовіальної рідини
4. Аналіз сечі на діастазу
5. Аналіз сечі за Нечипоренком
6. Аналіз сечі за Зимницьким
7. Активність альфа-амілази у крові та сечі, фекальна еластаза 1
8. Протеіни крові та їх фракції, С-реактивний протеїн
9. Ліпіди та ліпопротеїни крові та їх фракції
10. Загальний аналіз крові
11. Загальний аналіз сечі, тест на мікроальбумінурію
12. Тест толерантності до глюкози, глікемічний профіль, С-пептид, глікований гемоглобін, фруктозамін
13. Біохімічні показники обміну заліза сироватки крові
14. Кетонові тіла крові та сечі, йодурія
15. Показники кислотно-основного стану крові
16. Електроліти крові
17. Амінотрансферази крові
18. Загальний білірубін та його фракції

19. Коагулограма
20. Біохімічні маркери некрозу міокарда, D-димер
21. Креатинін і сечовина крові, швидкість клубочкової фільтрації
22. Сечова кислота крові
23. Лужна фосфатаза крові
24. Загальний імунологічний профіль крові
25. Серологічні реакції при аутоімунних захворюваннях
26. Дослідження функції зовнішнього дихання
27. Стандартна ЕКГ (у 12 відведеннях)
28. Мікробіологічне дослідження біологічних рідин та виділень
29. Маркери вірусних гепатитів
30. Прокальцитонін
31. Загальний аналіз стернального пунктату
32. Загальний аналіз мокротиння
33. ТТГ, $T_{4в}$, $T_{3в}$, антитіла до тиреопероксидази (АТПО), антитіла до рецепторів ТТГ, антитіла до тиреоглобуліну в крові
34. АКТГ, кортизол, альдостерон та ренін в крові
35. Метанефрини у крові та сечі
36. Ехокардіографія та допплерографія
37. Стрес-тести для діагностики ішемії міокарду
38. Методи інструментальної візуалізації щитоподібної залози
39. Рентгенконтрастна ангіографія
40. Методи інструментальної візуалізації органів черевної порожнини
41. Методи інструментальної візуалізації органів грудної порожнини
42. Методи інструментальної візуалізації сечостатевої системи
43. Методи інструментальної візуалізації черепа, хребта, кісток та суглобів
44. pH-метрія шлунку та стравоходу
45. Дихальні тести з 13С-сечовиною, 13С-тригліцеридами, 13С-крохмалем, 13С-лактозою та дихальні водневі тести з глюкозою і лактулозою

46. Ендоскопічне дослідження бронхів
47. Ендоскопічне дослідження травного тракту
48. Гістоморфологічне дослідження біоптату лімфатичних вузлів.

Список 5 (медичні маніпуляці)ї

● Вимірювати артеріальний тиск

● Реєструвати ЕКГ у 12 відведеннях

● Проводити серцево-легеневу реанімацію (штучна вентиляція легень та непрямий масаж серця)

● Проводити катетеризацію сечового міхура м’яким катетером

● Проводити внутрішньовенні ін'єкції

● Визначати групу крові.

Знати клінічну фармакологію основних груп медикаментозних препаратів

1. α і β- адреностимуляторів
2. Антиагрегантів
3. Антиангінальних
4. Антиаритмічних
5. Антибактеріальних
6. Антигіпертензивних
7. Антикоагулянтів
8. Відхаркувальних
9. Гемостатиків
10. Глюкокортикоїдів і цистотатичних імуносупресантів
11. Діуретиків
12. Інгібіторів протонної помпи
13. H_2-гістаміноблокаторів
14. Нестероїдних протизапальних засобів

15. Пероральних цукрознижувальних засобів, препаратів інсуліну, тироксину, похідних імідазолу

16. Мінералокортикоїдів

17. Препаратів заліза

18. Холінолітиків.

Вміти оформляти медичну документацію

1. Медичну карту стаціонарного хворого

2. Виписку із медичної карти стаціонарного хворого

3. Процедурний листок (форма У №28)

4. Направлення на МСЕК

5. Лікарське свідоцтво про смерть

6. Листок непрацездатності

7. Санаторно-курортну карту

8. Екстрене повідомлення про інфекційне захворювання, харчове, гостре професійне отруєння, незвичайну реакцію на щеплення (форма №058/о)

9. Рецепти за всіма розділами дисципліни.

Політика курсу: обов'язкове дотримання академічної доброчесності студентами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Методичне забезпечення

1. Підручники, навчальні посібники
2. Методичні рекомендації до лекцій, відеопрезентації лекцій
3. Плани практичних занять, лекцій
4. Завдання для самостійної роботи (див. вище, п. 10)
5. Методичні рекомендації до практичних занять для студентів, для викладача
6. Алгоритми виконання практичних навичок, медичних маніпуляцій, відеофільми
7. Стандартизовані результати лабораторних та інструментальних методів досліджень
8. Муляжі, фантоми тощо
9. Симулятори, електронні довідники, комп'ютери з відповідним інформаційним забезпеченням
10. Робочі зошити за темами практичних занять
11. Тестові питання, ситуаційні задачі, тестові завдання формату А для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь студентів
12. Теоретичні питання, практичні завдання до підсумкового контролю.

Рекомендована література

Базова

1. Внутрішні хвороби. /Л.В.Глушко, С.В.Федоров, І.М. Скрипник, М.М. Островський / За ред. проф. Л.В.Глушка. – К.: «Медицина», 2022. – 680 с.

2. Загальна практика — сімейна медицина: у 3 книгах. Книга 2 Внутрішня медицина і педіатрія в загальнолікарській практиці: підручник / Л.С. Бабінець, М.Ю. Бабаніна, В.І. Величко та ін. . – К.: «Медицина», 2025. – 479 с.

3. Кардіологія. Основи: 7-е видання посібник: пер. англ. вид. BASICS Kardiologie, 7th edition (2026) /за ред. / Ю. Кріст.– К.: «Медицина», 2026. – 168 с.

4. Клінічні рекомендації з терапії. Підручник. Частина 1./за ред.Н.В.Пасечко. – в-во «Підручники та посібники», 2024.- 368с.

5. Медицина за Девідсоном: принципи і практика: посібник: пер. 23-го англ. вид. у 3-х т.: т 1. /за ред. Стюарта Г. Ралстона, Яна Д. Пенмана, Марка В.Дж. Стрекена, Річарда П. Гобсона. – Медицина, 2023. – 258 с.

6. Медицина за Девідсоном: принципи і практика: у 3-х томах: том 2. переклад 23-го англійського видання1 /за ред. Стюарта Г. Ралстона, Яна Д. Пенмана, Марка В.Дж. Стрекена, Річарда П. Гобсона. – Медицина, 2023. – 778 с.

7. Медицина за Девідсоном: принципи і практика: у 3-х томах: том 3. переклад 23-го англійського видання /за ред. Стюарта Г. Ралстона, Яна Д. Пенмана, Марка В.Дж. Стрекена, Річарда П. Гобсона. – Медицина, 2023. – 642 с.

8. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / за ред. І.С. Зозулі, А.О. Волосовця. – 5-е вид., переробл. і доповн. – К.: ВСВ «Медицина», 2023. – 560 с.
9. Невідкладні стани в клініці внутрішньої медицини: навчальний посібник / І.М. Скрипник, Н.П. Приходько, О.А. Шапошник. К.: ВСВ

«Медицина», 2024. – 335 с.

10. Стандарт медичної допомоги «Серцево-легенева реанімація у дорослих». Наказ МОЗ України від 18.08.2024 року №1259.

11. Уніфікований клінічний протокол первинної та спеціалізованої медичної допомоги «Цукровий діабет 2 типу у дорослих». Наказ МОЗ України від 24 липня 2024 року № 1300.

12. Уніфікований клінічний протокол первинної, екстреної та спеціалізованої медичної допомоги «Цукровий діабет 1 типу у дорослих». Наказ МОЗ України від 26 січня 2023 року №151.

13. Стандарти медичної допомоги "Ожиріння у дорослих". Наказ МОЗ України від 03 березня 2023 року № 427.

14. Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування // За ред. В.М.Коваленка, М.І.Лутая, Ю.М.Сіренка, О.С.Сичова, 5-те вид., переробл. і доповн. – К.: Моріон, 2021. – 320 с.

15. Уніфіковані (для кафедр внутрішньої медицини No1-4) методичні розробки для практичних занять з дисципліни «Внутрішня медицина (в т.ч. клінічна фармакологія, медична генетика, клінічна імунологія та алергологія, професійні хвороби)» українською мовою для студентів 5 курсу медичних факультетів. Київ, 2022. – 449 с.

16. Davidson's Principles and Practice of Medicine. 24th editionm, Editors: Ian D Penman, Stuart H. Ralston, Mark W J Strachan, Richard Hobson. Elsevier, 2023, 1428 p.

Допоміжна

1. Діагностика, профілактика та лікування дефіциту вітаміну D у дорослих: Консенсус українських експертів. Григор'єва, Н. В., Тронько, М. Д., Коваленко, В. М., Комісаренко, С. В., Татарчук, Т.Ф. та ін. Журнал "Біль. Суглоби. Хребет" 2023; 13(2):60-76. https://doi.org/10.22141/pjs.13.2.2023.368

2. Ендокринологія: підручник (Ю.І. Комісаренко, Г.П. Михальчишин, П.М. Боднар та ін.) За ред. професора Ю.І. Комісаренко, - Вид. 5, перероб. та доп. – Вінниця: Нова Книга, 2023. – 536 с.

3. Клінічна настанова, заснована на доказах «Бронхіальна астма». Державний Експертний Центр Міністерства охорони здоров'я України, 2021.

4. Неврологія: нац. підручник / І.А. Григорова, Л.І. Соколова, Р.Д. Герасимчук та ін.; за ред. І.А. Григорової, Л.І.Соколової. – 3-є вид., перероб. та допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2020. – 640 с.

5. Ревматичні хвороби. Класифікація, стандарти діагностики та лікування / За редакцією академіка В. М. Коваленка. – К., Моріон, 2021. – 399 с.

6. Петренко В.І., Стополянський О.В., Бондаренко Я.В., Галан І.О., Кравченко В.В., Карташова С.В., Стополянська Л.В. Туберкульоз-асоційований синдром відновлення імунної системи у ВІЛ-інфікованих пацієнтів: сучасний стан проблеми // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2021. – № 1 (44). – С. 87-94. DOI:https://doi.org/10.30978/TB2021-1-87 .

7. Петренко В.І., Норейко С.Б., Процюк Р.Г., Бондаренко Я.В., Гречанюк Ю.О. Удосконалення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу на кафедрі фтизіатрії та пульмонології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2020. – № 2 (41). – С. 98-99. DOI: https://doi.org/10.30978/TB2020-2-79.

8. Наказ МОЗ України від 23.12.2021 №2857 «Про затвердження Уніфікованого клінічного протоколу первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги «Стабільна ішемічна хвороба серця».

9. Наказ МОЗ України від 15.09.2021 №1957 «Про затвердження Уніфікованого клінічного протоколу екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та кардіореабілітації «Гострий коронарний синдром без елевації сегмента ST».

10. Наказ МОЗ України від 14.09.2021 №1936 «Про затвердження Уніфікованого клінічного протоколу екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги та кардіореабілітації «Гострий коронарний синдром з елевацією сегмента ST».

11. Наказ МОЗ України від 15.01.2021 №51 «Про затвердження стандартів медичної допомоги при вірусному гепатиті С у дорослих».

12. Наказ МОЗ України від 15 січня 2021 року №49 «Про затвердження стандартів медичної допомоги при вірусному гепатиті В у дорослих».

13. Шевченко О.С., Петренко В.І., Тодоріко Л.Д., Овчаренко І.А., Погорєлова О.О. Дистанційне навчання у медичній освіті: світовий досвід //

Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2020. – № 1 (40). – С. 97-103. DOI: http://doi.org/10.30978/TB2020-1-97.

14. Шевченко О.С., Петренко В.І., Киба В.П., Погорєлова О.О. Психологічні та психічні розлади у хворих на туберкульоз // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2020. – № 2 (41). – С. 45-52.

15. American Diabetes Association (2026). 2. Diagnosis and Classification of Diabetes: Standards of Care in Diabetes—2026. Diabetes Care 2026; 49 (Supplement 1): S27–S49. https://doi.org/10.2337/dc26-S002

16. 3. American Diabetes Association (2026). 3. Prevention or Delay of Diabetes and Associated Comorbidities: Standards of Care in Diabetes—2026. *Diabetes Care* 2026;49(Supplement 1): S50–S60. https://doi.org/10.2337/dc26-S003

17. 4. American Diabetes Association (2026). 6. Glycemic Goals, Hypoglycemia, and Hyperglycemic Crises: Standards of Care in Diabetes—2026. *Diabetes Care* 2026; 49(Supplement 1): S132–S149. https://doi.org/10.2337/dc26-S006

18. 5. American Diabetes Association (2026). 7. Diabetes Technology: Standards of Care in Diabetes—2026. *Diabetes Care* 2026;49(Supplement 1): S150–S165. https://doi.org/10.2337/dc26-S007

19. 6. American Diabetes Association (2026). 8. Obesity and Weight Management for the Prevention and Treatment of Type 2 Diabetes: Standards of Care in Diabetes–2026. *Diabetes Care* 2026;49(Supplement 1): S166–S182. https://doi.org/10.2337/dc26-S008

20. 7. American Diabetes Association (2026). 9. Pharmacologic Approaches to Glycemic Treatment: Standards of Care in Diabetes—2026. *Diabetes Care* 2026; 49(Supplement 1): S183–S215. https://doi.org/10.2337/dc26-S009

21. 8. American Diabetes Association (2026). 15. Management of Diabetes in Pregnancy: Standards of Care in Diabetes—2026. *Diabetes Care* 2026; 49(Supplement 1): S321–S338. https://doi.org/10.2337/dc26-S015

22.9. 2023 European Thyroid Association Clinical Practice Guidelines for thyroid nodule management. European Thyroid Journal. 2023; 14;12(5):e230067.

23. https://doi: 10.1530/ETJ-23-0067.

24.10. Diagnosis and management of prolactin-secreting pituitary adenomas: a Pituitary Society international Consensus Statement. Petersenn, S., Fleseriu, M., Casanueva, F. et. al. Nature reviews. Endocrinology. 2023; 19(12), 722–740. https://doi.org/10.1038/s41574-023-00886-5

25.11. Davidson's Principles and Practice of Medicine. 24th editionm, Editors: Ian D Penman, Stuart H. Ralston, Mark W J Strachan, Richard Hobson. Elsevier, 2023, 1428 p.

26.12. Williams Textbook of Endocrinology. Editors: Shlomo Melmed, Richard J. Auchus, Allison B. Goldfine, Clifford J. Rosen, Peter A. Kopp. 15 edition, 2024. – 1862 p.

27. Неврологія: нац. підручник / І.А. Григорова, Л.І. Соколова, Р.Д. Герасимчук та ін.; за ред. І.А. Григорової, Л.І.Соколової. – 3-є вид., перероб. та допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2020. – 640 с.

28. Прокопів М.М., Ілляш Т.І. Неврологія, в тому числі з особливостями дитячого віку. Методичні рекомендації до практичних занять та позааудиторної роботи. – К., 2023. – 203с.

29. Прокопів М.М., Ілляш Т.І. Неврологія , в тому числі з особливостями дитячого віку. Методичні рекомендації до самостійної роботи. – К., 2024. – 32с.

30. Соколова Л.І., Черенько Т.М., Ілляш Т.І., Довбонос Т.А., Мельник В.С. Методи обстеження неврологічного хворого. 2 вид.(перероблене та доповнене). – К.: ВСВ „Медицина", 2020. – 144 с. **ISBN:** 978-617-505-793-3

17. Уніфікований клінічний протокол первинної, екстреної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги при епілепсії у дітей. Наказ МОЗ України 17.04.2023 №276.

18. Ревматичні хвороби. Класифікація, стандарти діагностики та лікування / За редакцією академіка В. М. Коваленка.– К., Моріон, 2021.–399 с.

31. Серцево-судинні захворювання. Класифікація, стандарти діагностики та лікування // За ред. В.М.Коваленка, М.І.Лутая, Ю.М.Сіренка, О.С.Сичова, 5-те вид., переробл. і доповн. – К.: Моріон, 2021. – 320 с.

32. Уніфіковані (для кафедр внутрішньої медицини No1-4) методичні розробки для практичних занять з дисципліни «Внутрішня медицина (в т.ч. клінічна фармакологія, медична генетика, клінічна імунологія та алергологія, професійні хвороби)» українською мовою для студентів 5 курсу медичних факультетів. Київ, 2022. – 449 с.

33. Вітамін-гормон D та прищитоподібні залози: глобальний вплив на стан здоров'я: клінічний посібник / За ред. О.В. Камінського, Ю.І. Комісаренко – Харків: Промарт, 2020. – 160 с.

34. Ведення побічних реакцій під час лікування хворих на туберкульоз та ко-інфекцію (туберкульоз/ВІЛ-інфекція/СНІД) / Ю.І. Фещенко, С.О.Черенько, Н.А.Литвиненко та ін.. Київ, 2016. – 61 с.

35. Клінічна настанова, заснована на доказах «Бронхіальна астма». Державний Експертний Центр Міністерства охорони здоров’я України, 2021.

36. Петренко В.І., Стополянський О.В., Бондаренко Я.В., Галан І.О., Кравченко В.В., Карташова С.В., Стополянська Л.В. Туберкульоз-асоційований синдром відновлення імунної системи у ВІЛ-інфікованих пацієнтів: сучасний стан проблеми // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2021. – № 1 (44). – С. 87-94. DOI:https://doi.org/10.30978/TB2021-1-87 .

37. Петренко В.І., Норейко С.Б., Процюк Р.Г., Бондаренко Я.В., Гречанюк Ю.О. Удосконалення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу на кафедрі фтизіатрії та пульмонології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2020. – № 2 (41). – С. 98-99. DOI: https://doi.org/10.30978/TB2020-2-79.

38. Процюк Р.Г. Туберкульоз у поєднанні з ВІЛ-інфекцією // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2020. – № 3 (42). – С. 92-103.

39. Шевченко О.С., Петренко В.І., Тодоріко Л.Д., Овчаренко І.А., Погорєлова О.О. Дистанційне навчання у медичній освіті: світовий досвід // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2020. – № 1 (40). – С. 97-103. DOI: http://doi.org/10.30978/TB2020-1-97.

40. Шевченко О.С., Петренко В.І., Киба В.П., Погорєлова О.О. Психологічні та психічні розлади у хворих на туберкульоз // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2020. – № 2 (41). – С. 45-52.

41. Petrenko V.I., Stopolyansky O.V., Bondarenko Ya.V., Galan I.O., Potaychuk V.I.,. Kravchenko V.V, Kartashova S.V., Stopolyanska L.V. Risk factors for lethal outcome in tuberculosis associated immune reconstitution inflammatory syndrome with tuberculous lesions of the central nervous system // Туберкульоз. Легеневі хвороби. ВІЛ-інфекція. – 2021. – № 2 (45). – С. 15-19. DOI: http://doi.org/10.30978/TB2021-2-15

15. Інформаційні ресурси

1. https://www.aasld.org/
2. http://www.acc.org/guidelines
3. https://www.asn-online.org/education/training/fellows/educational-resources.aspx#Guidelines
4. www.brit-thoracic.org.uk/standards-of-care/guidelines
5. https://cprguidelines.eu/
6. https://dec.gov.ua/cat_mtd/galuzevi-standarti-ta-klinichni-nastanovi/
7. https://www.escardio.org/Guidelines/Clinical-Practice-Guidelines
8. http://www.eagen.org/
9. http://www.ers-education.org/guidelines.aspx
10. http://www.enp-era-edta.org/#/44/page/home
11. https://www.eular.org/recommendations_management.cfm
12. http://www.european-renal-best-practice.org

13. http://www.esmo.org/Guidelines/Haematological-Malignancies
14. https://ehaweb.org/organization/committees/swg-unit/scientific-working-groups/structure-and-guidelines/
15. http://www.gastro.org/guidelines
16. www.ginasthma.org
17. http://goldcopd.org.
18. http://inephrology.kiev.ua/
19. http://www.ifp.kiev.ua/index_ukr.htm
20. http://kdigo.org/home/guidelines/
21. https://www.nice.org.uk
22. http://www.oxfordmedicaleducation.com/
23.http://professional.heart.org/professional/GuidelinesStatements/UCM_316885_Guidelines-Statements.jsp
24. https://www.rheumatology.org/Practice-Quality/Clinical-Support/Clinical-Practice-Guidelines
25. https://www.thoracic.org/statements/
26. http://www.strazhesko.org.ua/advice
27. https://www.ueg.eu/guidelines/
28. http://ukrgastro.com.ua/
29. https://www.youtube.com/watch?v=L1W0q1kEof4
30. https://www.youtube.com/watch?v=nWjoNa8nXr4
31. https://www.youtube.com/watch?v=y0QKdF-1ocE
32. https://www.youtube.com/watch?v=L2vNtongj9g
33. https://www.youtube.com/watch?v=3tBhF_shGs0
34. https://www.youtube.com/watch?v=bVY5yLqkQ30
35. https://www.youtube.com/watch?v=YAhFfm0Mr1Q
36. https://www.youtube.com/watch?v=g3Kn02Vt-ZM
37. https://www.youtube.com/watch?v=z-MxRQUnMJQ
38. https://www.youtube.com/watch?v=q7su568m-X8
39. https://www.youtube.com/watch?v=AdnLUxdMvHY

40. https://www.youtube.com/watch?v=7LbAtShVtWI

41. Вебсайт Центру громадського здоров'я МОЗ України http://phc.org.ua/

42. Наказ МОЗ України від 16 лютого 2022 року № 302 «Про затвердження порядку організації виявлення туберкульозу та латентної туберкульозної інфекції» https://www.phc.org.ua/sites/default/files/users/user90/MOZ_nakaz_16.02.2022_302.pdf https://www.phc.org.ua/sites/default/files/users/user90/MOZ_nakaz_16.02.2022_302_Poriadok.pdf

43. Профілактика і лікування туберкульозу в біженців та інших груп населення в умовах гуманітарної кризи: міжвідомчий польовий посібник (ВООЗ, 2022): https://www.phc.org.ua/sites/default/files/users/user90/TB_refugees_ENG-UKR.pdf

44. Посібник для обрання молекулярних діагностичних експрес-тестів, рекомендованих ВООЗ, що призначені для виявлення туберкульозу та хіміорезистентного туберкульозу (ВООЗ, 2022)/EN https://www.phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan/tuberkuloz/dlya-fakhivciv-z-tuberkulozu/kerivni-dokumenti-z-tb

45. Зведена настанова ВООЗ із туберкульозу. Модуль 4: Лікування — догляд за пацієнтами з туберкульозом і надання їм підтримки (2022, технічний переклад)/EN https://www.phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan/tuberkuloz/dlya-fakhivciv-z-tuberkulozu/kerivni-dokumenti-z-tb

46. Наказ МОЗ України від 06.10.2021 № 2161 «Про внесення змін до стандартів охорони здоров'я при туберкульозі» https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-06102021--2161-pro-vnesennja-zmin-do-standartiv--ohoroni-zdorov'ja-pri-tuberkulozi

47. Наказ МОЗ від 06.05.2021 № 882 «Про затвердження санітарно-протиепідемічних норм і правил використання ультрафіолетового

бактерицидного випромінювання для знезараження повітря та дезінфекції поверхонь в приміщеннях закладів охорони здоров'я та установ/закладів соціальних послуг/соціального захисту населення» https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-06052021--882-pro-zatverdzhennja-sanitarno-protiepidemichnih-pravil-i-norm-vikoristannja-ultrafioletovogo-baktericidnogo-viprominjuvannja-dlja-znezarazhennja-povitrja-ta-dezinfekcii-poverhon

48. Наказ МОЗ України від 09.03.2021 № 406 «Про затвердження Порядку епідеміологічного нагляду за туберкульозом та Зміни до критеріїв, за якими визначаються випадки інфекційних та паразитарних захворювань, які підлягають реєстрації» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0622-21

49. Наказ МОЗ від 01.02.2019 № 287 «Про затвердження Стандарту інфекційного контролю для закладів охорони здоров'я, що надають допомогу хворим на туберкульоз» https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0408-19#Text

50. http://www.diabetes.org

51. https://www.youtube.com/c/EndoTime

52. https://www.endokrynologia. com.ua

53. http://jcees.endocenter.kiev.ua

54. https://diabetesjournals.org/care

55. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського http://www.nbuv.gov.ua/

56. Національна наукова медична бібліотека України https://library.gov.ua/

57. Національна медична бібліотека Національного інституту здоров'я США https://www.nlm.nih.gov/

58. Освітній портал НМУ імені О.О. Богомольця https://nmuofficial.com/.

59. Українська бібліотечна асоціація www.ula.org.ua

60. www.allergen.org

61. www.allergyeducation-ma.com

62. Ішемічний інсульт. https://www.umj.com.ua/article/168420/ishemichnij-insultrekomendatsiyi-aha-ta-asa-2019-chastina-i https://www.umj.com.ua/article/168559/ishemichnij-insult-rekomendatsiyi-aha-taasa-2019-chastina-ii

63. Галузеві стандарти та клінічні настанови. Геморагічний інсульт. https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2022/01/2022_08_standart_vmk.pdf

64. Галузеві стандарти та клінічні настанови. Епілепсія https://www.dec.gov.ua/wpcontent/uploads/2019/11/2014_276_ykpmd_epilepsiya_dorosli.pdf